

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Г. В. Осіпчук

**ІСТОРІЯ ПОЛЬСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ:
ВІД ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ДО СУЧАСНОСТІ**

Навчально-методичний посібник

Умань
2023

УДК 821.162.0'0(075.8)

О-74

Рецензенти:

Лопушан Т. В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Торчинська Н. М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри слов'янських мов Хмельницького національного університету;

Черевченко О. М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри слов'янських мов та зарубіжної літератури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету філології та журналістики Уманського державного
педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол №14 від 31 травня 2023 року)*

Історія польської літератури: від епохи Середньовіччя до сучасності :
О-74 навч.-метод. посіб. / Г. В. Осіпчук ; МОН України, Уманський держ. пед.
ун-т імені Павла Тичини. – Умань : Візаві, 2023. – 112 с.

Навчально-методичний посібник від епохи Середньовіччя до сьогодення: інформаційний обсяг навчальної дисципліни для ознайомлення, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, питання до екзамену й заліків, список використаної і рекомендованої літератури.

Призначений для здобувачів вищої освіти ОС «бакалавр» та ОС «магістр» (денної й заочної форм), які навчаються в умовах пропонує матеріали для вивчення історії польської літератури змішаного навчання за освітньою програмою «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (польська))».

УДК 821.162.0'0(075.8)

© Осіпчук Г. В., 2023

ЗМІСТ

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.....	4
ОС «бакалавр», I рік навчання.....	4
ОС «бакалавр», II рік навчання.....	8
ОС «магістр», Сучасна польська література.....	9
Середньовіччя (плани практичних занять №№1–2).....	10
Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Середньовіччя»).....	12
Ренесанс (плани практичних занять №№3–7).....	13
Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Ренесанс»).....	19
Бароко (плани практичних занять №№8–10).....	19
Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Бароко»).....	22
Просвітництво (плани практичних занять №№11–13).....	23
Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Просвітництво»).....	25
Романтизм (плани практичних занять №№14–18).....	26
Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Романтизм»).....	30
Позитивізм (реалізм) (плани практичних занять №№19–26).....	30
Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Позитивізм (Реалізм)»).....	37
«Українська школа» доби Романтизму і Позитивізму (плани практичних занять №№27–37).....	38
Завдання для самостійного опрацювання (до теми ««Українська школа» доби Романтизму і Позитивізму»).....	47
Питання до екзамену.....	48
Література «Молодої Польщі» (плани практичних занять №№1–10).....	54
Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Література «Молодої Польщі»).....	66
Література міжвоєнного двадцятиліття та періоду окупації (плани практичних занять №№11–19).....	66
Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Література міжвоєнного двадцятиліття та періоду окупації»).....	75
Польська повоєнна і новітня література (плани практичних занять №№20– 31).....	76
Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Польська повоєнна і новітня література»).....	92
Література пограниччя та еміграції (плани практичних занять №№32– 35).....	92
Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Література пограниччя та еміграції»).....	96
Питання до заліку.....	97
ОС «магістр», Сучасна польська література (плани практичних занять №№1–8).....	100
Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Сучасна польська література»).....	109
Питання до заліку.....	109
Використана та рекомендована література.....	112

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ОС «бакалавр», I рік навчання

Змістовий модуль I. Епоха Середньовіччя в польській літературі

Тема 1. Зародження польського середньовічного письменства: три етапи розвитку, фольклорна основа. Прозові жанри: агіографія, проповіді. *Життя святих*. Хроніки X–XIV століть. «*Пасхальні листки*».

Тема 2. Життєвий шлях та творча доля Яна Длугоша. «*Історія Польщі*»: структура, манера викладу.

Тема 3. Поетичні жанри: пісні (історичні, сатиричні, про кохання), вірші, епітафія, релігійна драма. Фольклорні мотиви.

Тема 4. Політичне письменство: жанр – науково-публіцистичний трактат. Двомовність: латина та польська мова.

Змістовий модуль II. Ренесанс в польській літературі

Тема 5. Польська латиномовна поезія першої половини XIV століття: Павло Русин, Ян Дантишек, Анджей Кшицький, Миколай Гусовський.

Тема 6. Польськомовна література: Бернат із Любліна, Лукаш Гурницький, Анджей Фрич-Моджевський, Олександр Гваньїні.

Тема 7. Совізджаласька течія в польській літературі.

Тема 8. Життєвий шлях та творча доля Микола Рея: сатира «*Коротка розмова між трьома особами: Паном, Війтом і Плебаном*», драма «*Купець*», драма «*Життя Йосифа...*», збірка «*Звіринець...*», поеми, дидактичний твір «*Зерцало, або Образ, в якому можна, як у дзеркалі, побачити свої вчинки*».

Тема 9. Життєвий шлях та творча доля Яна Кохановського: твори «придворного» періоду, поема «*Сатир, або Дикий чоловік*», поема «*Шахи*», поема «*Муза*», цикли фразок та пісень «*Давидів Псалтир*», «*Трени*», нові жанри, «*Пісні*» (два тома).

Тема 10. Життєвий шлях та творча доля Станіслава Оріховського. «*Розрив із Римом*». Промови королю – «*Промова на похороні Сигізмунда*».

Тема 11. Життєвий шлях та творча доля Йосипа Верещинського. «*Страсті, або Проповідь про муки Христові*». Публіцистика. Трактати.

Тема 12. Життєвий шлях та творча доля Петра Скарги. Трактати.

Тема 13. Життєвий шлях та творча доля Себастьяна-Фабіана Кленовича. Морально-дидактичні поеми «Перемога богів», «Мішок Іуд». Описово-географічні поеми. Цикл поезій «Похвальні плачі на смерть Яна Кохановського».

Тема 14. Життєвий шлях та творча доля Шимона Шимоновича. Жанр поетичної ідилії. «Селянки».

Змістовий модуль III. Бароко в польській літературі

Тема 15. Особливості становлення бароко в польській літературі: історичні межі, особливий стиль, особливості становлення, представники.

Тема 16. Лірика періоду бароко: жанрова специфіка – ідилії, коляда, пісні. Творчість Даніеля Наборовського, Лукаша Опалінського. Плеяда Морштинів.

Тема 17. Епічна література періоду бароко. Жанрова специфіка: героїчна поема, епічна поема, повісті, новели у віршованій формі. Творчість Самуеля Твардовського, Веспазіана Коховського, Вацлава Потоцького.

Тема 18. Драматургія періоду бароко: течії. Театр. Творчість Станіслава-Геракліуша Любомирського.

Тема 19. Сарматське бароко.

Тема 20. Життєвий шлях та творча доля Миколая Семп-Шажинського. Книга віршів «Ритми».

Тема 21. Життєвий шлях та творча доля Яна-Щасного Гербурта. Поема «Геркулес». Зв'язок з українським фольклором. Твір «Перемога низових козаків над таврійськими татарами в 1608 р.».

Тема 22. Життєвий шлях та творча доля братів Шимона (збірка «Роксоланки») і Юзефа-Бартоломея (хроніка «Потрійний Львів») Зиморовичів.

Тема 23. Життєвий шлях та творча доля Шимона Старовольського. Віршований політичний трактат «Молитва про покращення Речі Посполитої». Праця «Практичні питання музики». Авторські підручники для студентів.

Тема 24. Життєвий шлях та творча доля Мацея-Казимира Сарбевського. Книги енциклопедичного характеру «Боги поган» та «Книга про Рим і римлян». Педагогічна діяльність. Твір «Лехіада» (за мотивами «Енеїди» Вергілія).

Тема 25. Життєвий шлях та творча доля Яна-Анджея Морштина. Дві віршовані збірки «*Канікули, або Сиріус*» і «*Лютня*». Образ вогню в поезії.

***Змістовий модуль IV. Просвітництво в польській літературі.
Класицизм. Передромантизм і сентименталізм***

Тема 26. Основні передумови становлення польського просвітництва: історичні межі, передумови становлення, особливості, представники.

Тема 27. Культурний вплив Заходу на польське просвітництво: трактати, просвітницькі реформи, літературна спілка.

Тема 28. Особливості польського класицизму: провідний теоретик Францишек Дмоховський, Адам Нарушевич, Ян-Непомуцен Потоцький.

Тема 29. Драма і театр: творчість Вацлава Жевуського (комедії «*Нав'язливість*», «*Дивак*», трагедія «*Жолкевський*»), Францишека Богомольця (збірка «*Комедії*»). Реформи театру. Два етапи розвитку національної сцени.

Тема 30. Передромантизм та сентименталізм. Історичні межі. Особливості. Творчість Францишека-Салезія Єзерського, Вінцента-Ігнація Маревича, Міхала-Димітра Краєвського.

Тема 31. Життєвий шлях та творча доля Ігнація Красицького. Жанрова специфіка. Поема «*Мишеїда*». Антиклерикальна поема «*Монахомахія, або Війна монахів*». Роман «*Пан Підстолій*». Фантастичний роман «*Пригоди Миколая Досвядчинського*».

Тема 32. Життєвий шлях та творча доля Томаша-Каєтана Венгерського. Сатиричні жанри. Поема «*Орган*».

Тема 33. Життєвий шлях та творча доля Францишека Карпінського. Сентиментальна поезія.

Тема 34. Життєвий шлях та творча доля Францишека Князьніна. Інтимна лірика. Збірка віршів «*Жалі Орфея над Евридікою*».

Тема 35. Життєвий шлях та творча доля Станіслава Трембецького. Жанрова специфіка. Поема «*Софіївка*».

Тема 36. Життєвий шлях та творча доля Тимофія Щуровського. Трагедія «*Володимир вся Русі цар...*».

Змістовий модуль V. Романтизм та його становлення

Тема 37. Становлення польського романтизму. Розвиток романтизму в 30-60 рр. XIX ст. Творчість Адама Міцкевича.

Тема 38. Творчість Юліуша Словацького.

Тема 39. Творчість Зигмунта Красінського.

Тема 40. Творчість Ципріана Норвіда та Олександра Фредро.

Змістовий модуль VI. Позитивізм (реалізм)

Тема 41. Позитивізм. Основні етапи становлення. Поезія в непеетичну епоху. Прозові жанри. Творчість Юзефа Крашевського.

Тема 42. Творчість Елізи Ожешко. Етапи творчості. «Щоденник Вацлави».

Тема 43. Творчість Генрика Сенкевича. Повість «Ескізи вуглиною», оповідання «Янко-музикант», новела «Доглядач маяка», романи «Вогнем і мечем», «Quo vadis?».

Тема 44. Творчість Болеслава Пруса. Романи «Лялька», «Фараон».

Тема 45. Творчість Марії Конопницької. Поема «Пан Бальцер у Бразилії».

Змістовий модуль VII. «Українська школа» доби романтизму і позитивізму:

Тема 46. «Українська школа» доби романтизму і позитивізму: етапи та постаті. Творчість Тимона Заборовського, Антонія Мальчевського, Северина Гоцинського, Богдана Залеського.

Тема 47. Творчість Томаша Падури, Мавриція Гославського, Томаша Олізаровського.

Тема 48. Творчість Юзефа Коженьовського, Міхала Грабовського, Генрика Жевуського, Еразма Ізопольського, Зенона Фіша, Антоні Марцинковського.

Тема 49. Творчість Теодора Єжи, Міхала Чайковського, Олександра Грози, Юзефа Крашевського, Августа Бельовського.

Тема 50. Творчість Люціана Семенського, Павлина Свенцицького, Юліуша Струтинського, Аполло Коженьовського, Лева Венглінського.

Тема 51. Творчість Яна Захар'яевича, Зигмунта Качковського, Яна Ляма, Юзефа-Антонія Ролле, Францишека (Равіта) Гавронського.

Тема 52. Творчість Володимира Висоцького, Юзефа Вежбицького.

Тема 53. Творчість Івана Франка.

ОС «бакалавр», II рік навчання

Змістовий модуль I. «Молода Польща» як виразник епохи кінця XIX – початку XX ст.

Тема 1. «Молода Польща» як виразник епохи кінця XIX – початку XX ст. Прозові жанри. Молодопольська поезія. Синтез мистецтва в драматургії.

Тема 2. Життєвий шлях та творча доля Станіслава Пшибишевського.

Тема 3. Літературна спадщина Станіслава Бжозовського та Казимежа Тетмаєра.

Тема 4. Літературна спадщина Яна Каспровича та Тадеуша Міцинського.

Тема 5. Драматургія Габрієли Запольської та Станіслава Виспянського.

Тема 6. Життєвий шлях та творча доля Вацлава Берента, Владислава Оркана, Вацлава Гонсьоговського.

Тема 7. Життєвий шлях та творча доля Владислава Реймонта, Стефана Жеромського.

Тема 8. Основні художні напрями, угруповання, домінанти поезії. Багатомірність драматургії та прози. Життєвий шлях та творча доля Леопольда Стаффа та Болеслава Лесьмяна.

Тема 9. Життєвий шлях та творча доля Юліна Тувіма.

Тема 10. Життєвий шлях та творча доля Юліана Пшибося та Владислава Броневського.

Тема 11. Життєвий шлях та творча доля Станіслава-Ігнація Віткевича, Бруно Шульца, Міхала Хороманського.

Тема 12. Життєвий шлях та творча доля Зоф'ї Налковської, Марії Домбровської, Ванди Василевської.

Тема 13. Життєвий шлях та творча доля Леона Кручковського та Єжи Анджеєвського.

Змістовий модуль II. Польська повоєнна і новітня література: епос, лірика, драма

Тема 14. Життєвий шлях та творча доля Марека Гласко, Марека Новаковського, Тадеуша Ружевиша, Славомира Мрожека, Теодора Парницького, Тадеуша Новака

Тема 15. Життєвий шлях та творча доля Збігнева Герберта, Ришарда Капусницького, Єжи Гарасимовича, Станіслава Бараньчака.

Тема 16. Життєвий шлях та творча доля Кароля Войтила, Анджея Стасюка, Ізабели Філіп'як.

Тема 17. Літературний феномен «малої батьківщини». Життєвий шлях та творча доля Ярослава Івашкевича, Казимежа Вежинського, Мельхіора Ваньковича

Тема 18. Життєвий шлях та творча доля Станіслава Вінценза, Марії Шофер, Юзефа Вітлінна.

Тема 19. Життєвий шлях та творча доля Юліна Волошиновського, Мар'яна Германа, Флоріана Чарнишевича, Леопольда Бучковського.

Тема 20. Життєвий шлях та творча доля Зигмунта Гаупта, Анджея Кусьневича, Юліна Стрийковського, Юзефа Лободовського.

Тема 21. Життєвий шлях та творча доля Анджея Бобковського, Ромуальда Верника.

Тема 22. Життєвий шлях та творча доля Влодзимежа Одоєвського, Анджея Стойовського.

ОС «магістр» Сучасна польська література

Змістовий модуль I. Польська новітня література

Тема 1. Літературна спадщина Станіслава Лема. Романна спадщина письменника-фантаста.

Тема 2. Літературна спадщина поета-сатирика Станіслава Єжи-Леца.

Тема 3. Літературна спадщина поетеси Віслави Шимборської.

Тема 4. Творча доля поета та проповідника Яна Твардовського.

Тема 5. Творча доля Ольги Токарчук. Романна діяльність письменниці.

Тема 6. Літературна спадщина письменниці та суспільної діячки Мануели Гретковської.

Змістовий модуль II.

Польська література пограниччя та еміграції

Тема 7. Літературна спадщина есеїста Єжи Стемповського.

Тема 8. Творча доля поета Чеслава Мілоша.

Тема 9. Творча доля Стефана Хвіна. Романна спадщина митця.

Тема 10. Літературна спадщина Зигмунта Мілошевського.

Тема 11. Літературна спадщина Януша Вишневського. Романа діяльність письменника.

СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Практичне заняття № 1

Тема: Середньовіччя в польській літературі: історичні межі, етапи розвитку, жанри, особливості літератури та представники

План

1. Історичні передумови зародження польського середньовічного письменства:

1.1. три етапи розвитку: зародження польської літератури (X–XIII ст.) – становлення латиномовної писемності й поява текстів рідною мовою, розвиток романського та початок готичного стилю на основі західноєвро-пейської культурної традиції;

1.2. XIV ст. – політичні зміни в державі, розквіт польської готики, обмаль художніх текстів;

1.3. XV ст. – зріле середньовіччя, на яке припадає розвиток письменства, найбільша кількість літературних пам'яток.

2. Фольклорна основа письменства в Польщі.

3. Особливості появи літератури як писаної словесності.

4. Вплив католицизму та латинської мови на формування польської культури.

5. Перші фіксовані відомості про Польщу (X ст.), перша латиномовна польська пам'ятка «*Dagome iudex*» (X ст.), перша пам'ятка польською мовою «*Золота Булла*» (XII ст.).

6. Історія відкриття Краківського університету, характер побудови польської освітньої програми (система 7 вільних наук).

7. Польська релігійна література:

7.1. проза (проповіді, повчання, життя святих і легенди) – «*Житіє п'яти братів-мучеників...*» Б. Кверфуртського, «*Житіє святого Станіслава*» Вінсентія із Кельце; «*Житіє св. Ядвіги*», «*Житіє св. Саломеї*», «*Житіє св. Кінги*»; «*Свентокшиські проповіді*», «*Гнезненські проповіді*»; *Флоріанський та Пулавський Псалтири*, *Псалтир св. Кінги*, *Шарошпатацька Біблія*, «*Перемишльські розмисли*» та інші);

7.2. поезика (молитви, гімни, пісні) – латинські пісні на честь св. Станіслава, віршовані легенди про святих («*Легенда про св. Олексія*», «*Легенда про св. Дороту*») та інші);

7.3. драматургія (містерії).

8. Хроніки X–XIV ст.:

- 8.1. «Римські історії» або Хроніка Аноніма Галла;
- 8.2. «Польська хроніка» В. Кадлубека;
- 8.3. «Хроніка Дзежви», «Хроніка польських князів», «Олівська хроніка», «Хроніка Янка із Чарнкова»;
- 8.4. «Великопольська хроніка» як провідний твір давньопольської хронографії XIII–XIV ст.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 248 с.
3. Прокаєв Ф. І., Кучинський Б. В., Булаховська Ю. Л. та ін. Зарубіжна література ранніх епох (Античність. Середні віки. Відродження). Київ : Вища школа, 1994. 406 с.
4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
5. Шаповалова М. С., Рубанова Г. Л., Моторний В. Л. Історія зарубіжної літератури (Середні віки та Відродження). Львів : Світ, 1993. 312 с.

Практичне заняття № 2

Тема: Творчість Яна Длугоша. «Історія Польщі». Поетичні жанри. Політичне письменство

План

1. Життєвий шлях Яна Длугоша (1415–1480).
2. Творча доля талановитого митця епохи середньовіччя в польській літературі.
3. Синтетична праця «Річники, або Хроніка славного Польського королівства», названа пізніше «Історією Польщі» – історична праця як зразок увіковічнення рідної країни:
  - 3.1. джерела написання твору – руські літописи «Повість минулих літ» та «Київський літопис», праці давніх істориків, риториків та поетів Цицерона, Саллюстія, Тита Лівія;
  - 3.2. гострополемічний зміст твору – засудження численних вад польського суспільства, критика вищої політичної та релігійної верхівки;
  - 3.3. структура «Історії Польщі»;

3.4. новаторство Я. Длугоша.

4. Поетичні жанри в польськомовному середньовічному письменстві, фольклорна основа:

4.1. пісні на історичні теми («*Пісня про битву під Грюнвальдом*»), пісні про битву під Варною, пісня про татарське нашествя на Польщу в 1259 році та інші);

4.2. протестантські пісні («*Сатира на ксьондзів*» (1414), «*Розмова магістра Полікарпа зі Смертю*» (XV ст.), «*Пісня про Віклефа*» (1447) Є. Галки з Добчина);

4.3. соціальні пісні («*Пісня про вбивство Анджея Тенчинського*» та «*Сатира на лінивих хлопів*»);

4.4. побутові пісні («*Як треба поводитися за столом*»);

4.5. інтимна лірика придворних поетів (XV ст.) – Станіслав Цьолек (1382–1437), Гжегож (Григорій) із Санока (1406–1477).

5. Драматичні жанри – містерія, або релігійна драма «*Великодня гра*» (XIII ст.).

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 248 с.
3. Прокаєв Ф. І., Кучинський Б. В., Булаховська Ю. Л. та ін. Зарубіжна література ранніх епох (Античність. Середні віки. Відродження). Київ : Вища школа, 1994. 406 с.
4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
5. Шаповалова М. С., Рубанова Г. Л., Моторний В. Л. Історія зарубіжної літератури (Середні віки та Відродження). Львів : Світ, 1993. 312 с.

Завдання для самостійного опрацювання

(до теми «Середньовіччя»):

1. Особливості політичного письменства в польській літературі: поява світського твору – історичної «*Пісні про вйта Альберта*» (XIV ст.).
2. Розвиток жанру науково-публіцистичного трактату (автор – Павел Влодковиць).

3. Ян Остророг (бл. 1436–1501 рр.) та авторський твір «*Записки в справі упорядкування Речі Посполитої*».
4. Ян із Людзиска (бл. 1400– бл. 1460) й науково-публіцистичний трактат «*Слово про короля Казимира*».
5. Двомовність літературної спадщини епохи Середньовіччя.

РЕНЕСАНС

Практичне заняття № 3

Тема: Відродження в польській літературі: особливості становлення

План

1. Польська латиномовна поезія першої половини XVI ст.
2. Історичні передумови формування Ренесансу в польській культурі.
3. Зародження та розквіт польського друкарства. Перші польськомовні книги.
4. Три етапи становлення та розвитку гуманістичної латиномовної літератури Польщі кінця XV – початку XVI ст.:
  - 4.1. перше покоління гуманістів-літераторів – творчість Філіппа Буонаккорсі (1437–1496), який відомий під псевдонімом Каллімах, Григорія із Санока (1406–1477) та Конрада Цельтіса (1459–1508);
  - 4.2. друге покоління – Лаврентій Корвін (1460/1470–1527) та його твір «*Сапфічна ода Польщі та її столиці Кракову*», праця з теорії віршування «*Carminum structura*» (1496); Павло Русин із Кросна (народ. бл. 1470 р). і вірші панегіричного характеру, написані латинською мовою, вірш «*Похвала поезії*»;
  - 4.3. третє покоління – латиномовні поети Ян із Віслиці (бл. 1458–1520), Миколай Гусовський (бл. 1475–1533), Анджей Кшицький (1482–1537), Ян Дантишек (1485–1548) та Клеменс Яницький (1516–1543).
5. Польськомовна література епохи Відродження:
  - 5.1. поети першої половини XVI ст. (Станіслав Клерик, Ян із Сонча, Бальтазар Опеч, Стефан Фаміліж, Єнджей Глябер із Кобилина, Бернат із Любліна та Марцин Бельський).
6. Проза кінця XVI – початку XVII ст.:

6.1. творчість Анджея Фрич-Моджевського (бл. 1503–1572) (політичний трактат *«Про удосконалення Речі Посполитої»* (1551–1559 рр.), що складається із 5-ти книг: 1) *«Про звичаї»*, 2) *«Про закони»*, 3) *«Про війну»*, 4) *«Про Церкву»*, 5) *«Про школу»*);

6.2. Лукаш Гурницький (1527–1603) як автор трактату *«Польський дворянин»* (1566), політичних памфлетів *«Розмова поляка з італійцем»*, *«Дорога до справжньої свободи»*, хроніки *«Історія Польської Корони ...від 1538 аж до 1572 року»*;

6.3. Мацей із Міхова (1457–1523) як автор *«Трактату про дві Сарматії»* (1517) та історичної праці *«Польська хроніка»* (1519);

6.4. Мартин Бельський (бл. 1495–1575) та перша авторська спроба викладу всесвітньої історії в праці *«Хроніка усього світу»* (1551);

6.5. Мацей Стрийковський (1547 – після 1582 р.) та *«Хроніка Польська, Литовська, Жмудська і всієї Русі»* (1582);

6.6. Олександр Гваньїні (1534–1614) і твір *«Опис європейської Сарматії»* про історико-географічний аналіз низки країн і регіонів Євразії.

7. Поезія кінця XVI – початку XVII ст.: загальна характеристика та представники.

8. Совізджалська течія як яскраве і визначне літературне явище польського пізнього Відродження:

8.1. різноманітність жанрового репертуару совізджалів – памфлети, сатири, лірика, пісні, комедії, містерії, фарси, фрашки та ін.;

8.2. три тематичних лінії творів – сатира з виразом протесту, жалісні скарги; пісні та любовно-еротична лірика; побутово-сатирична (мініатюри: притчі, анекдоти, афоризми).

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 248 с.

3. Прокаєв Ф. І., Кучинський Б. В., Булаховська Ю. Л. та ін. Зарубіжна література ранніх епох (Античність. Середні віки. Відродження). Київ : Вища школа, 1994. 406 с.

4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
5. Шаповалова М. С., Рубанова Г. Л., Моторний В. Л. Історія зарубіжної літератури (Середні віки та Відродження). Львів : Світ, 1993. 312 с.

Практичне заняття № 4

Тема: Творчість Миколая Рея

План

1. Основні події на життєвому шляху визначного представника польськомовної літератури першої половини XVI ст. Миколая Рея (1505–1569).
2. Літературна спадщина митця:
  - 2.1. перший друкований твір – сатира *«Коротка розмова між трьома особами: Паном, Війтом і Плебаном»* (1543): особливості структури, змістове наповнення, проблематика;
  - 2.2. антикатолицькі мотиви в драмі *«Купець»* (1543);
  - 2.3. релігійна тематика творів 1540–1560 рр.: драма *«Життя Йосифа...»* (1545), присвячена життєпису біблійного Йосифа; вільна переробка двох псалмів із *«Давидового Псалтиря»* (1546); *«Постила»* (1557) та *«Апокаліпсис»* (1565);
  - 2.4. віршована збірка *«Звіринець»* (1562): чотири частини, що вміщують близько шести тисяч віршів і семисот епіграм;
  - 2.5. тематичне спрямування книги *«Фігліки»* (1562) – близько 240 анекдотів та мандрівних концептів;
  - 2.6. морально-дидактичні твори М. Рея: поема *«Істинне зображення життя достойної людини»* (1558) та *«Зерцало, або Образ, в якому можна, як у дзеркалі, побачити свої вчинки»* (1567).
3. Новаторство в творчості Миколая Рея.
4. Значення літературної спадщини М. Рея для розвитку польської літератури.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 248 с.

3. Прокаєв Ф. І., Кучинський Б. В., Булаховська Ю. Л. та ін. Зарубіжна література ранніх епох (Античність. Середні віки. Відродження). Київ : Вища школа, 1994. 406 с.
4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
5. Шаповалова М. С., Рубанова Г. Л., Моторний В. Л. Історія зарубіжної літератури (Середні віки та Відродження). Львів : Світ, 1993. 312 с.

Практичне заняття № 5

Тема: Життєвий шлях та творча доля Яна Кохановського

План

1. Ян Кохановський – найвідоміший поет епохи Відродження в польській літературі. Життєвий шлях митця.
2. Фольклорна основа авторських творів як новаторство поета. Перші кроки у віршуванні.
3. Періодизація творчості Я. Кохановського: «Придворний» період життя та творчості (1559–1570):
  - 3.1. захоплення протестантськими ідеями;
  - 3.2. характер й особливості написання поем «Сусанна» (1562) та «Шахи» (1562–1566);
  - 3.3. сатирично-дидактична поема «Згода» (1564);
  - 3.4. поема «Сатур, або Дикий чоловік» (1564) – присвячена Сигізмунду II Августу;
  - 3.5. поема «Муза» (між 1567–1570) як вияв першого в польській літературі «поетичного індивідуалізму» – протиставлення поета суспільству;
  - 3.6. поема «Прапор, або Прусська присяга» (1569) та використання автором художнього прийому персоніфікації.
4. Чорноліський період життя та творчості (1570–1584):
  - 4.1. цикли авторських фрашок та пісень як пошук нових форм творів;
  - 4.2. книга «Давидів Псалтир» (1580) – 150 псалмів літературної переробки біблійних Давидових псалмів;
  - 4.3. світська пісенна лірика поета: два томи «Пісень» (1586) і «Фрагментів» (1590);

4.4. «Свентоянська пісню про собутку» – започаткування жанру буколіки або сільської ідилії: особливості тематики, структури та змістового наповнення твору;

4.5. тематика та особливості написання «Тренів» як лебединої пісні поета: структура (19 елегій), поетична форма, перший в польській літературі образ дитини.

5. Драматургічна спадщина митця – трагедія «Відмова грецьким послам» (1578).

6. Індивідуальний авторський стиль Я. Кохановського.

7. Внесок Яна Кохановського в розвиток польської літератури.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 248 с.

3. Прокаєв Ф. І., Кучинський Б. В., Булаховська Ю. Л. та ін. Зарубіжна література ранніх епох (Античність. Середні віки. Відродження). Київ : Вища школа, 1994. 406 с.

4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

5. Шаповалова М. С., Рубанова Г. Л., Моторний В. Л. Історія зарубіжної літератури (Середні віки та Відродження). Львів : Світ, 1993. 312 с.

Практичне заняття № 6

Тема: Життєвий шлях та творча доля Станіслава Оріховського, Йосипа Верещинського та Петра Скарги

План

1. Станіслав Оріховський як видатний польсько-український оратор, історик, публіцист, філософ та правознавець:

1.1. антитурецька тематика в промовах («Турчика I», «Турчика II»);

1.2. твір «Розрив із Римом» як виклик суспільству (з релігійним підґрунтям);

1.3. «Промова на похороні Сигізмунда» – панегірик на честь померлого короля;

1.4. полемічна авторська спадщина.

2. Внесок Станіслава Оріховського в розвиток польської та української культур.
3. Літературна та громадська діяльність Йосипа Верещинського. Поетична спадщина митця. Твір *«Страсті, або Проповідь про муки Христовії»*.
4. Петро Скарга – талановитий публіцист та громадський діяч:
  - 4.1. авторські трактати;
  - 4.2. проповіді;
  - 4.3. книга *«Життя святих Старого і Нового Заповіту, почерпнуті від шанованих письменників та отців церкви»* (1579) як вершина творчості митця.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 248 с.
3. Прокаєв Ф. І., Кучинський Б. В., Булаховська Ю. Л. та ін. Зарубіжна література ранніх епох (Античність. Середні віки. Відродження). Київ : Вища школа, 1994. 406 с.
4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
5. Шаповалова М. С., Рубанова Г. Л., Моторний В. Л. Історія зарубіжної літератури (Середні віки та Відродження). Львів : Світ, 1993. 312 с.

Практичне заняття № 7

Тема: Життєвий шлях та творча доля

Себастьяна-Фабіана Кленовича та Шимона Шимоновича

План

1. Поетична спадщина Себастьяна-Фабіана Кленовича:
  - 1.1. морально-дидактичні (поєми *«Перемога богів»*, *«Мішок Іуд»*);
  - 1.2. описово-географічні (поєма *«Роксоланія»*, етнографічно-дидактична поєма *«Фліс, або Сплав кораблів вниз Віслою й річками, які впадають в неї»*);
  - 1.3. цикл поезій *«Похвальні плачі на смерть Яна Кохановського»* (1585).
2. Творчий метод С.-Ф. Кленовича.

3. Життєвий шлях та творча доля Шимона Шимоновича – видатного поета доби пізнього Відродження:

3.1. авторські латиномовні твори (вірш «Святий Станіслав», «Бич на заздрість», ода «Жалісний тріумф», твір «Рокошанська лютня»);

3.2. антична тематика в драмах «Ціломудрений Йосиф» та «Пентесилея»;

3.3. жанр поетичної ідилії – твір «Селянки».

4. Особливості індивідуального стилю Ш. Шимоновича.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 248 с.

3. Прокаєв Ф. І., Кучинський Б. В., Булаховська Ю. Л. та ін. Зарубіжна література ранніх епох (Античність. Середні віки. Відродження). Київ : Вища школа, 1994. 406 с.

4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

5. Шаповалова М. С., Рубанова Г. Л., Моторний В. Л. Історія зарубіжної літератури (Середні віки та Відродження). Львів : Світ, 1993. 312 с.

Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Ренесанс»):

1. Ренесансні явища в польській культурі. Видатні поляки епохи Відродження.

2. Діяльність Яна Гуттенберга.

3. Совізджаласька течія в польській літературі.

БАРОКО

Практичне заняття № 8 Тема: Бароко в польській літературі

План

1. Становлення бароко в польській літературі:

1.1. походження терміну «бароко»;

- 1.2. визначальні риси доби бароко, запозичення з інших напрямів, естетичні принципи;
- 1.3. філософське підґрунтя літературного напрямку;
- 1.4. етапи розвитку бароко;
- 1.5. представники та їхні літературні здобутки.
2. Барокова лірика: особливості побудови, тематика та представники.
3. Жанрова специфіка барокової лірики: ідилія, коляда, сатира.
4. Епічна література:
  - 4.1. героїчна поема на світську тематику та епічна поема з біблійно-агіографічними мотивами;
  - 4.2. повісті та новели у віршованій формі;
  - 4.3. індивідуальні авторські стилі Пйотра Кохановського, Самуеля Твардовського, Веспазіана Коховського та Вацлава Потоцького.
5. Польська драматургія: три основні течії. Античні переклади. Творчість Станіслава-Геракліуша Любомирського.
6. Сарматське бароко. Явище сарматизму в літературі. Представники.
7. Творчість Миколая Семп-Шажинського як найяскравішого митця епохи бароко.
8. Письменник, дипломат та політичний діяч Ян-Щасний Гербурт (псевдоніми – Гербулт, Герборт, Андрій Мачульський (Машуцький), Петро Грегоржкович, Д. Д.).
9. Творча авторська спадщина:
  - 9.1. поема «Геркулес»;
  - 9.2. твори про українське шляхетство і запорізьких козаків – *«Перемога низових козаків над таврійськими татарами в 1608 р.»* латинською мовою та *«Розмисел про український народ, записаний під час Московської конфедерації паном Щасним Гербуртом, добромільським, вишенським і мостицьким старостою»* (1613) польською мовою.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XVII–XVIII століття : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 292 с.

3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичне заняття № 9

Тема: Життєвий шлях та творча доля братів Зиморовичів

План

1. Українська тематика в творчості польських поетів межі Ренесансу й бароко:

1.1. пісня і дума в польському письменстві;

1.2. жанр селянок-ідилій.

2. Життєвий шлях та творча доля Шимона Зиморовича.

3. Збірка *«Роксоланки»*: структура, тематика, особливості авторського написання.

4. Життєвий шлях та творча доля Юзефа-Бартоломея Зиморовича:

4.1. збірка сатиричних совізджалських поезій *«Життя козаків Лісовських»* (1620);

4.2. *«Пам'ятка з турецької війни»* (1623) про Хотинську битву;

4.3. *«Заповіт Лютера, жартівливо написаний»* (1623), твори *«Це Бог, це людина»* (1633), *«Оборонець світу»* (1642), *«Ісус, Марія, Йосип»* (1640), *«Гімни Богородиці на урочисті свята»* (1640) та ін.;

4.4. авторська етикетна та релігійна поезія, панегірики латинською та польською мовами – *«Голос лева»* (1634);

4.5. перша історія Львова – твір *«Потрійний Львів»*;

4.6. образ українського козацтва в історичному творі *«Львів, блокований турками, татарами, козаками, молдованами»*;

4.7. збірка *«Нові руські селянки»* як вершина творчості митця;

4.8. особливості індивідуального авторського стилю.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XVII–XVIII століття : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 292 с.

3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичне заняття № 10
Тема: Життєвий шлях та творча доля
Шимона Старовольського, Мацея-Казимира Сарбевського
та Яна-Анджея Морштина

План

1. Життєвий шлях і творча доля Шимона Старовольського.
2. Літературна доля Мацея-Казимира Сарбевського.
3. Життєвий шлях та творча спадщина Яна-Анджея Морштина:
  - 3.1. особливості придворної авторської поезії: увага до форма, використання художніх засобів;
  - 3.2. перекладацька спадщина Яна-Анджея Морштина як своєрідна популяризація відомих європейських поетичних і драматичних творів – селянки Торквато Тассо «Амінта», четвертої пісні поеми «Адоніс» Джамбатісто Маріно під назвою «Психея» та трагедії П'єра Корнеля «Сід»;
  - 3.3. захоплення ідеями «маринізму», вплив цього літературного явища на творчість Яна-Анджея Морштина;
  - 3.4. дві збірки митця: «*Канікули, або Сиріус*» і «*Лютня*»: жанрова специфіка, тематика, структура;
  - 3.4. образ жінки в поезіях Я.-А. Морштина;
  - 3.5. особливості індивідуального письменницького стилю – вишуканість форм, парадокси, численні художні засоби.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XVII–XVIII століття : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 292 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Завдання для самостійного опрацювання
(до теми «Бароко»):

1. Життєвий шлях і творча доля Шимона Старовольського.
2. Літературна доля Мацея-Казимира Сарбевського.
3. Тема України в художніх працях Юзефа-Бартоломея Зиморовича.

ПРОСВІТНИЦТВО

Практичне заняття № 11

Тема: Просвітництво, класицизм, преромантизм та сентименталізм в польській літературі

План

1. Основні передумови становлення польського Просвітництва: історичні межі, формування тематичних літературних образів, зацікавленість історією, захопленість людським розумом. Представники напряду.
2. Культурний вплив Заходу на формування польських літературних смаків.
3. Особливості польського Класицизму:
  - 3.1. боротьба із сарматизмом;
  - 3.2. діяльність літературного журналу «Приємні та корисні розваги»;
  - 3.3. творчість Адама Нарушевича;
  - 3.4. творчість Яна-Непомуцена Потоцького;
4. Становлення класицистичного польського театру: діяльність Вацлава Жевуського та Францишека Богомольця.
5. Розвиток преромантизму та сентименталізму поруч із класицизмом у польській літературі:
  - 4.1. творча спадщина Ігнація Красицького – видатного поета XVIII ст., «польського Вольтера», засновника жанру байок-мініатюр:
    - 4.1.1. сатирична поема *«Мишеїда»* (1775);
    - 4.1.2. три частини роману *«Пан Підстолій»* (поєднання кількох жанрів у одному творі – соціально-побутового, пригодницького та утопічного);
    - 4.1.3. фантастичний роман *«Пригоди Миколая Досвядчинського»* (1776);
  - 4.2. літературна діяльність Томаша-Каєтана Венгерського – вірші та героїко-комічна поема *«Орган»*;
  - 4.3. творчість Францишека Заблонського – адаптація іноземних драм, пристосованих до польських реалій, та авторська комедія *«Сарматизм»* (1784);
  - 4.4. літературні праці письменника, історика, громадсько-політичного діяча Юліана-Урсіна Немцевича – сатирична комедія *«Повернення посла»* та трагедія *«Владислав під Варною»*, історія

Польщі та України в книгах «Історія панування Сигізмунда III» (1819) та «Зібрання історичних мемуарів давньої Польщі»;

4.5. творча доля «поета серця» Францишека Карпінського;

4.6. поетична спадщина Францишека Князьніна.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XVII–XVIII століття : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 292 с.

3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичне заняття № 12

Тема: Життєвий шлях та творча доля Станіслава Трембецького

План

1. Станіслав Трембецький як видатний представник польського Просвітництва.

2. Громадська діяльність С. Трембецького та політичні погляди митця.

3. Літературна спадщина польського поета:

3.1. прославлення досягнень людського розуму в одах «Гість у Гейльсберзі» й «Повітряна куля»;

3.2. поеми, панегірики і байки С. Трембецького: тематика, структура, особливості написання, проблематика;

3.3. Україна в творчості поета: поема «Софіївка» – традиція «пейзажного парку»;

3.4. тема природи в творчості митця;

3.5. філософсько-світоглядні засади ідейних переконань С. Трембецького.

4. Особливості індивідуального письменницького стиль С. Трембецького.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XVII–XVIII століття : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 292 с.

3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичне заняття № 13

Тема: Життєвий шлях та творча доля Тимофія Щуровського

План

1. Тимофій Щуровський – талановитий польський письменник «золотої доби» василіанського чину.
2. Громадська діяльність Т. Щуровського та вплив митця на українсько-польські стосунки.
3. Літературна спадщина польського митця:
  - 3.1. авторські твори з догматичної і моральної теології;
  - 3.2. латиномовна праця *«Дидактична поетика»*;
  - 3.3. книги для студентів із риторики та поетики;
  - 3.4. найважливіший художній твір – трагедія *«Володимир всія Русі цар...»* як поєднання поетики шкільної драми та барокових тенденцій;
  - 3.5. новаторство письменника та особливості індивідуального письменницького стилю.
4. Внесок Тимофія Щуровського у формування духовності в культурі польського та українського народів.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XVII–XVIII століття : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 292 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Просвітництво»):

1. Життєвий шлях та творча доля талановитого «поета серця» Францишека Карпінського.
2. Поетична спадщина Францишека Князьніна.
3. Педагогічна діяльність Тимофія Щуровського.

РОМАНТИЗМ

Практичні заняття №№ 14–15

Тема: Становлення польського романтизму.

Розвиток романтизму в 30-60 рр. XIX ст.

Творчість Адама Міцкевича

План

1. Становлення польського романтизму: історичні межі, передумови виникнення, ідейна боротьба між представниками польських літературних кіл різної орієнтації, етапи становлення, представники.
2. Розвиток романтизму в Польщі в 30–60 рр. XIX століття:
  - 2.1. I етап розвитку (30–60-ті рр.);
  - 2.2. II етап розвитку.
3. Життєвий шлях польського поета-романтика Адама Міцкевича.
4. Творчість Адама Міцкевича:
  - 4.1. *Віленсько-ковенський період* (1815–1823): перші твори як переклади, прозовий твір «Живіла», трагедія «Демосфен», поема «Картопля», поезія («Пісня Адама», «Пісня філаретів», «Ода молодості»), збірка «Балади та романси» (1822), балади «Світязь», «Тукай», «Пані Твардовська», «Рибка», «Лілії», поема «Гражина», 2 та 4 частини романтичної драматичної поеми «Дзяди»;
  - 4.2. *російський період* (1824–1828) – умовний поділ на 2 періоди: південний (цикли «Любовні сонети», «Кримські сонети», поема «Привал в Уніті») та московсько-петербурзький (балади «Чати», «Три Будриси», поеми «Фарис» та «Конрад Валленрод»);
  - 4.3. *еміграційний період* (1829–1855): балади «Редут Ордона», «Смерть полковника», «Матері-Польщі», 3 частина поеми «Дзяди», «Книга польського народу і польського пілігримства», поема «Пан Тадеуш».
5. Ідея патріотичної самопожертви в ім'я інтересів свого народу і батьківщини в поемі «Гражина».
6. Тема, ідея твору, художня форма, трагізм та проблематика поеми «Конрад Валленрод». Життєві принципи головного героя, політика «макіавеллізму» як основа для створення образу Конрада.
7. Третя частина лірико-драматичної поеми «Дзяди»: час написання, тематика, структура, особливості викладу художньої ідеї.
8. Тематичне та ідейне переплетіння творів Адама Міцкевича і Тараса Шевченка.

9. Значення творчості А. Міцкевича для розвитку польської і світової літератури.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Наливайко Д. С., Шахова К. О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму : підручник. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2001. 416 с.
4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. ХХХІV).

Практичне заняття №16

ТЕМА: Творчість Юліуша Словацького

План

1. Життєвий шлях Юліуша Словацького.
2. Творчість польського поета-романтика Юліуша Словацького:
  - 2.1. *варшавсько-паризький період* (1826–1831): поема «Шанфарі», поеми «Гуго», «Чернець», «Ян Білецький», «Змій», драми «Міндовг» та «Марія Стюарт»;
  - 2.2. *швейцарський період* (1832–1836): дві поеми «Час роздумів» і «Ламбро», чотири драми «Кордіан», «Мазена», «Балладина», «Горитинський»;
  - 2.3. *східний період* (1836–1838): ліричні вірші «Допоможи мені, Боже», «Розмова з пірамідами», «Пісня над Нілом», поеми «Мандрівка з Неаполя до Святої Землі» (1836–1839), «У Швейцарії» (1836), «Батько зачумлених» (1838), «Ангелі» (1837), «Поема П'яста Дантишека герба Леліви про мандрівку до пекла» (1838);
  - 2.4. *паризький період* (1839–1849): драми «Лілля Венеда» (1839), «Мазена» (1840), «Фантазії» (1842), поема «Беньовський» (1841).
3. Ю. Словацький та Україна.
4. Містицизм у творчості Ю. Словацького.
5. Значення творчості Ю. Словацького для розвитку польської літератури.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Наливайко Д. С., Шахова К. О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму : підручник. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2001. 416 с.
4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. ХХХІV).

Практичне заняття №17

ТЕМА: Творчість Зигмунта Красінського

План

1. Життєвий шлях Зигмунта Красінського.
2. Творчість польського поета-романтика та драматурга
3. Красінського:
  - 2.1. драма *«Не-Божественна комедія»*;
  - 2.2. прозові твори *«Щоденник людини, що вмирає»* (1830), *«Сповідь Наполеона»* (1830), *«Холера»* (1831);
  - 2.3. драма *«Іридйон»* (1836), поема в прозі *«Спокуса»* (1841);
  - 2.4. трактат *«Про положення Польщі з божественного і людського погляду»*;
  - 2.5. поеми *«Три думки Генрика Лігензи»* (1840), *«Досвіт»* (1843), *«Сучасний день»* (1847), *«Останній»* (1847), поетичний цикл *«Псалми майбутнього»* (1845).
3. Тема, ідея та проблематика драми *«Не-Божественна комедія»*.
4. Ідейна спрямованість та проблематика драми *«Ірадйон»* – виражена алегорично національно-патріотична спрямованість твору.
5. Значення творчості З. Красінського для розвитку польської літератури.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Наливайко Д. С., Шахова К. О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму : підручник. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2001. 416 с.
4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. ХХХІV).

Практичне заняття №18

Тема: Творчість Ципріяна Норвіда та Олександра Фредро

План

1. Життєвий шлях Ципріяна Каміля Норвіда.
2. Творчість польського поета-романтика, найвидатніші твори митця.
3. Інтимна лірика митця: поезія «У Вероні» (1847–1848), «Що її сказати», «Дай мені блакитну стрічку», «Італія! Італія!», «Не хочу вже смутку», «Після балу», поема «Весілля».
4. Поезія соціально-філософського змісту: близько 15 своїх віршів – «Соціалізм» (1848), «Часи» (1849), «Пісня нашої землі» (1850) та інші.
5. Драматичний диптих «Гіртей» (1848–1849 рр.) і «Чотири сторони суспільної пісні» (1849).
6. Погляди на мистецтво в поемі «Прометідіон» (1848–1850 рр.).
7. Тема, ідея та проблематика твору «Рідна мова».
8. Тематика вірша «Жалобна рапсодія пам'яті Бема».
9. Ліричний цикл «Wade тесит».
10. Значення творчості Ц. Норвіда для розвитку польської літератури.
11. Життєвий шлях Олександра Фредро – талановитого польського драматурга.
12. Перша комедія автора «Від страху великі очі».
13. Ідейна спрямованість і проблематика комедії «Пан Гельдгаб».
14. П'єси 30-их років: «Пан Йовіальський» (1832), «Дівочі обітниця, або магнетизм серця» (1832), «Помста» (1833), «Тітонька» (1834) та інші.
15. Значення творчості О. Фредро для розвитку польської драматургії.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Наливайко Д. С., Шахова К. О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму : підручник. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2001. 416 с.

4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Романтизм»):

1. Роль поетів Галичини (Августа Бельовського, Люціана Семенського, Юзефа Дуніна-Борковського, Густава Еренберга) в розвитку польського романтизму 1830–1840-х років.
2. Творча спадщина Ришарда Бервінського – поема «Познанський Дон Жуан».
3. Своєрідність «кавказької» (Тадеуш Лада-Забло-цький) та «східної» (Густав Зелінський) груп поетів.

ПОЗИТИВІЗМ (РЕАЛІЗМ)

Практичне заняття №19

Тема: Основні етапи становлення позитивізму.

Поезія в непоетичну епоху. Прозові жанри.

Творчість Юзефа Крашевського

План

1. Передумови, історичні межі, особливості, періодизація та представники польського реалізму.
2. Ідеї позитивізму. Вплив позитивізму на польську літературу.
3. Поезія в непоетичну епоху. Творчість Адама Асника, Віктора Гомулицького, Владислава Белза.
4. Розвиток прозових жанрів. Популярна тематика художніх творів.
5. Творчість Юзефа Крашевського.
6. Соціально-критичні романи литовсько-волинсько-варшавського періоду творчості – *«Ліхтар чорнокнижника»*, *«Останній із Секежинських»*, *«Два світи»*:
  - 6.1. *«Селянські повісті»*: *«Історія Савки»*, *«Уляна»*, *«Остан Бондарчук»*, *«Будник»*, *«Ярина»*, *«Хата за селом»*, *«Єрмолай»*, *«Історія кілка в плоті»* як показ гострих національних проблем та конфліктів села, критика свавілля поміщиків.
7. Життя й творчість періоду еміграції (1863–1887) – 4 основні тематичні цикли творів: романи *«Дитя старого міста»*, *«Шпигун»*,

«Ми і вони», «Москаль», «Червона пара», «Єврей», «Дідусь», «Загадки»:

7.1. тема зубожіння шляхти в умовах розвитку капіталізму – романи «Палац і фільварок», «Сирітська доля», «Ляльки», «Спомини панича», «Щоденник Серафіни»;

7.2. тема жіночої емансипації – романи «Діти епохи», «Божевільна»;

7.3. історичні романи – «саксонська трилогія»: «Графиня Козель», «Брюль», «Із часів семилітньої війни»;

7.4. цикл романів, присвячених історії Польщі (29 романів у 78 томах). Ідейна спрямованість роману «Прадавня легенда».

8. Значення творчості Юзефа Крашевського для розвитку польської літератури.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичне заняття №20

Тема: Творчість Елізи Ожешко. Роман «Щоденник Вацлави»

План

1. Еліза Ожешко – видатна польська публіцистка і суспільна діячка.
2. Життєвий шлях письменниці.
3. Політичні та суспільні погляди Елізи Ожешко.
4. Літературна діяльність письменниці:

4.1. перший період творчості – вплив ідеї «варшавського позитивізму» (1866–1876 рр.) – перший друкований твір (оповідання «Малюнок з голодних літ»), тема емансипації жінки в буржуазно-шляхетському суспільстві – романи «Пан Граба», «Пізнє кохання», «Щоденник Вацлави», «Марта», «Пани Помпалінські» та інші;

4.2. другий період творчості (1877–1891 рр.): роман «Меїр Езофович», цикл романів «Примари», «Сільвек із кладовища», «Мильна бульбашка». «Первісні»; цикл повістей «Низини», «Джурдзі», «Хам», роман «Над Німаном»;

4.3. третій період творчості (1892–1910 рр.) – релігійна й етична тематика: збірки оповідань *«Меланхоліки»*, *«Іскри»*, *«Момент»*, романи *«Два полюси»*, *«Австралієць»*, *«Анастасія»*.

5. Національно-патріотична проблематика останніх творів Е. Ожешко: повісті *«І пісня нехай заплаче»* та збірки оповідань *«Слава переможеним»*.

6. Значення творчості Елізи Ожешко для розвитку польської літератури.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичне заняття №21

Тема: Творчість Генрика Сенкевича. Повість «Ескізи вуглиною», оповідання «Янко-музикант», новела «Доглядач маяка»

План

1. Генрик Сенкевич – талановитий польський письменник-реаліст.
2. Вплив «варшавського позитивізму» та сарматизму на формування ідейних переконань Г. Сенкевича.
3. Редакторська діяльність Генрика Сенкевича.
4. Новелістика письменника кінця 1870-х – початку 1880-х років.
Два основних тематичних цикли:
  - 4.1. життя американців або польських емігрантів в Америці;
  - 4.2. пореформене польське життя;
  - 4.3. аналіз повісті *«Недаремно»*, оповідань та новел *«Нема пророків серед своїх»*, *«Два шляхи»*, *«Старий слуга»*, *«Ганя»*, *«У преріях»*, *«Орсо»*, *«Сахем»*, *«Доглядач маяка»* та інших.
5. Повість Генрика Сенкевича *«Ескізи вуглиною»* – опис відносин в польському селі після земельної реформи 1864 року.
6. Оповідання *«Янко-музикант»* та інші твори на тему трагічного становища селянських дітей: новели *«Із щоденника познанського вчителя»*, *«Ангел»*, *«Бартек-переможець»*.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичне заняття №22

Тема: Творчість Генрика Сенкевича. Роман «Вогнем і мечем»

План

1. Генрик Сенкевич як класик історичної романістики.
2. Політичні погляди Г. Сенкевича в 1880-х роках: перехід від позитивістсько-демократичних до консервативно-шляхетських переконань.
3. Діяльність Г. Сенкевича у виданні «Слово».
4. Вплив сарматизму на написання історичної «Трилогії»: романів «Вогнем і мечем», «Потоп», «Пан Володійовський».
5. Успіх та суспільний резонанс роману «Вогнем і мечем».
6. Тематичний, ідейний та художній рівень твору:
  - 6.1. охарактеризуйте історичну епоху, описану в романі «Вогнем і мечем» та з'ясуйте становище Речі Посполитої на міжнародній арені;
  - 6.2. дві фабульних лінії: перша – історична, яка розкриває перебіг основних подій козацько-шляхетської війни; друга – пригодницька, що демонструє історію суперництва через княжну Єлену;
  - 6.3. опис основних етапів польсько-козацької війни;
  - 6.4. образ українського гетьмана Богдана Хмельницького в романі;
  - 6.5. образи підполковника запорізького війська Івана Богуна та Яреми Вишневецького;
  - 6.6. українське козацтво в творі;
  - 6.7. польська шляхта в романі як взірець доброчесності та порядності, ідеалізація польського офіцера Яна Скетуського;
  - 6.8. жіночі образи в романі: Єлена Курцевич – Горпина;
  - 6.9. відступи Г. Сенкевича від історичної правди.

7. Роман як авторська пропаганда для польського народу політики «вогню і меча», показ Г. Сенкевичем ілюзорності та згубності політики «мирних переговорів».
8. Значення та роль роману «Вогнем і мечем» у становленні стосунків між українським та польським народами.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичне заняття №23

Тема: Творчість Генрика Сенкевича. Роман «Quo vadis?»

План

1. Творчість Генрика Сенкевича в 1890–1900-х роках.
2. Роман «*Quo vadis?*»: історія написання твору.
3. Філософська основа роману Г. Сенкевича «*Quo vadis?*».
4. Охарактеризуйте історичний період, описаний в творі: 64–68 рр. в Стародавньому Римі – часи жорстокого переслідування перших християн.
5. Легенди і міфи твору «*Quo vadis?*»
6. Зображення імператорського Риму в романі Г. Сенкевича.
7. Образ Нерона як демонстрація жорсткості державної машини. Сенс неронівського Риму – шлях до повного знищення в людині людини.
8. Християнський світ у творі.
9. Своєрідність образу Петронія.
10. Ідея та проблематика роману «*Quo vadis?*».
11. Роман «*Хрестоносці*» – повернення до теми національного історичного минулого польського народу.
12. Значення творчості Генрика Сенкевича для розвитку польської літератури.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичні заняття №№24–25

Тема: Творчість Болеслава Пруса. Романи «Лялька», «Фараон»

План

1. Життя та творчість Болеслава Пруса в 40–80-х роках ХІХ століття.
  - 1.1. формування світогляду молодого митця, ідейні переконання поміркованого позитивіста, пропагування науки й освіти;
  - 1.2. публіцистика автора: статті («*Наші гріхи*» (1972), «*Що таке соціалізм?*», «*Нарис програми в умовах сучасного розвитку суспільства*»);
  - 1.3. фейлетони «*Поточні справи*», «*Тижневі хроніки*» (1875);
  - 1.4. збірник жартівливих творів «*Те і се, а точніше ні те, ні се, або 48 повістечок для повнолітніх дітей*» (1874);
  - 1.5. збірки «*Перші оповідання*» (1881), «*Замальовки та картинки*» в 4-х томах (1885), «*Дрібниці*» (1891), «*Вечірні розповіді*» (1895);
  - 1.6. змалювання важкої долі дітей бідняків: повість «*Анелька*» (1880), новели «*Сирітська доля*» (1876), «*Шарманка*» (1881), «*Антек*» (1881), «*Гріхи дитинства*» (1883);
  - 1.7. повість «*Зворотня хвиля*» (1880) – змалювання непростой долі фабричних робітників, їхній бунтарський характер, віри в соціальні зміни;
  - 1.8. новела «*Він*» (1882) – життя селянина в умовах німецької колонізації;
  - 1.9. повість «*Форпост*» (1885) – тема села, правдиве відтворення взаємин між паном та селянами, проблема захисту польських земель від німецької колонізації.
2. Творчість польського письменника в 1890–1900-х роках:
  - 2.1. роман «*Лялька*» як реалістичне відтворення основних суспільних процесів розвитку Польщі в другій половині ХІХ століття;
  - 2.2. характеристика образу Станіслава Вокульського.
3. 4-х томний роман «*Емансипатки*» – критика соціальних вад тогочасного польського суспільства.

4. Роман «Фараон» – авторське дослідження об'єктивних закономірностей історії:

4.1. змалювання боротьби за владу між молодим фараоном Рамзесом XIII та могутньою кастою духовенства;

4.2. проблема «ідеального очільника» держави.

5. Події революції 1905 року в повісті «Діти».

6. Значення творчості Болеслава Пруса для розвитку польської літератури.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.

3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичне заняття №26

Тема: Творчість Марії Конопницької.

Поема «Пан Бальцер у Бразилії»

План

1. Життєвий шлях Марії Конопницької – польської поетеси, новелістки, дитячої письменниці, публіцистки, перекладачки.

2. Літературний дебют поетеси – вірш «Зимовий ранок» (1875). «Прелюдія» із циклу «В горах».

3. Літературна діяльність польської письменниці в 40–80-х роках XIX століття:

3.1. драматичний твір «З минулого. Драматичні фрагменти» як боротьба з консерватизмом та релігійним фанатизмом;

3.2. три томи поетичної збірки «Поезії» (1881, 1883, 1887) – підтримка Г. Сенкевича та гостра полеміка в суспільстві;

3.3. тематика творів цього періоду: селянство – цикли «На сопілці», «З лук і полів», «Вечерні пісні», «Пісеньки і пісні», «По росі», «З хати», «На палітрі» та ін.; дитяча бідність – «Із колядою», «Перед судом», «У підвалі», «Ясь не діждався» та інші;

3.4. епічна поема «Імагіна».

4. Творча спадщина письменниці в 1890–1900-х роках:

4.1. IV том «Поезії» (1896);

- 4.2. перша прозова збірка «*Чотири новели*» (1888);
- 4.3. збірка «*Мої знайомі*» (1890);
- 4.4. новела «*Рік 1835*» – тема національного повстання 1831 року;
- 4.5. новела «*Мендель Гданський*»;
- 4.6. 4 збірки новел (всього – 6): «*На дорозі*» (1893), «*Новели*» (1897), «*Люди і речі*» (1898), «*На норманському березі*» (1904).
5. «*Пан Бальцер у Бразилії*» як реалістичний епічний твір та вершина творчості польської письменниці:
  - 5.1. історія написання твору;
  - 5.2. тема твору – доля селянських мандрівників, вигнаних із рідних земель;
  - 5.3. жанр;
  - 5.4. структура поеми;
  - 5.5. характеристика пана Бальцера;
  - 5.6. змалювання побуту, звичаїв, моралі та психології польських селян-емігрантів.
6. Значення творчості Марії Конопницької для розвитку польської літератури.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Позитивізм (Реалізм)»):

1. Вплив ідеології позитивізму на польську літературу. Суспільний рух «варшавський позитивізм».
2. Позитивізм як «непоетична епоха».
3. Жанрова система реалістичної прози: соціальний, політичний, історичний, психологічний, побутовий та «бідермейєрівський» романи, фізіологічний нарис.
4. Тема жіночої емансипації в добу польського реалізму.

«УКРАЇНСЬКА ШКОЛА» ДОБИ РОМАНТИЗМУ І ПОЗИТИВІЗМУ

Практичне заняття №27

Тема: «Українська школа» доби романтизму
і позитивізму: етапи та постаті

План

1. «Українська школа» в польському романтизмі: значення терміну, історія появи. Паралелі з українською літературою (періоди Ренесансу та бароко).
2. Феномен «української школи». Зв'язок із культурними осередками: Кременецьким ліцеєм, Житомиром, Львовом, Уманською василіанською школою (гурток «За–Го–Гра»), університетом св. Володимира в Києві.
3. Генеза літературної течії «української школи», її міфологічна основа.
4. Явище балагульщини в I половині XIX століття як авангардний рух.
5. Поети польсько-українського пограниччя другої половини XIX століття.
6. Творча доля Тимона Заборовського. Оригінальна концепція особистості першого українського гетьмана в однойменній трагедії «Богдан Хмельницький».
7. Творчість Антонія Мальчевського. Реальність та меланхолійний ліризм в «українській повісті» – поемі «Марія».
8. Творчість Северина Гощинського. Українська тематика в поемі «Канівський замок».
9. Творчість Богдана Залеського. Поезії «Русалка», «Дух степу», «Наше каяття».

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичні заняття №№28–29
Тема: Творчість Юзефа Коженьовського,
Міхала Грабовського, Генрика Жевуського,
Еразма Ізопольського, Зенона Фіша,
Антоні Марцинковського

План

1. Життєвий шлях та творча доля Юзефа Коженьовського:
  - 1.1. драма *«Карпатські верховинці»*;
  - 1.2. повісті *«Спекулянт»*, *«Колокація»*;
  - 1.3. твори на українську тематику – *«Пенсіонер»*, *«Жиди»*, *«Колокація»*, *«Кревні»*, *«Хрест у степу»*, *«Пан Стольнікевич волинський»*, *«Цигани»*;
  - 1.4. нарис *«Про гуцулів»*.
2. Творча спадщина Міхала Грабовського:
  - 2.1. оповідання *«Коліїщина і степи»*;
  - 2.2. соціальне життя українського народу та польської шляхти в романах *«Гуляйпільська застава»*, *«Тайкури: повість народна»*, *«Пан староста Канівський»*, *«Пан староста Закревський»*, *«Заметіль у степах»*.
3. Літературна доля Генрика Жевуського:
  - 3.1. збірка шляхетських гавенд *«Щоденники Сопліци»*;
  - 3.2. засудження морального занепаду співвітчизників у творі *«Моральні мішанини»*;
  - 3.3. зображення нещадної боротьби католицько-консервативного та просвітницького світів в історичному романі *«Листопад»*;
  - 3.4. показ моральної деградації протестантів в історичному романі *«Краківський замок»*;
  - 3.5. роздуми про розвиток історії батьківщини в творах *«Лицар Ліздейко»*, *«Запорожець»*, *«Адам Шмігельський»*.
4. Творчість Еразма Ізопольського:
  - 4.1. зібрання творів *«Вивчення народних переказів»*, *«Історичні співи України»*;
  - 4.2. романтична поема *«Дума з Дум Українських»*.
5. Літературна діяльність Зенона Фіша: українська тематика в творах *«Конашевич у Білгороді»*, *«Оповідання і пейзажі: начерки мандрівок Україною»*, *«Тарасова ніч»*.
6. Творча доля Антоні Марцинковського:

6.1. твори белетристичного характеру на українську тематику – «*Степи, море і гори. Нариси і спогади з подорожі*», «*Дві сестри*», «*Український народ*», «*Наддніпрянське пограниччя. Нариси про життя українського суспільства XVIII століття*»;

6.2. двотомний збірник матеріалів і опрацювань українського фольклору «*Український народ*»;

6.3. критичні і філософські статті («*Філософія історії*», «*Філософія історії польської літератури*»);

6.4. розвідка «*Казки і легенди*», роботи «*Історія подружжя і значення посагу*», «*Прислів'я, пов'язані зі шляхетськими прізвищами*»;

6.5. белетризована публікація «*Легенди про Київ*».

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичні заняття №№30–31

Тема: Творчість Теодора Єжи, Міхала Чайковського, Олександра Грози, Юзефа Крашевського, Августа Бельовського

План

1. Життєвий шлях та творча доля Теодора Єжи:

1.1. історико-публіцистичні праці «*Руська справа в Галичині*», «*Лях-Чех-Рус*», «*Руська справа. Провідники Русі*», «*Повстання в Чернихові в 1888 р.*»;

1.2. твори «*Вдосвіта*» і «*На світанку*»;

1.3. твори на українську тематику – повісті «*Василь Голуб*», «*Гандзя Загорницька*», «*Григір Сердешний*», «*Стародубська справа*», «*Івась*».

2. Творчість Міхала Чайковського:

2.1. агітаційне призначення першої друкованої повісті – «*Вернигора*»;

2.2. тема, ідея та проблематика творів «Козацькі повісті», «Гетьман України», «Українки», «Степан Чернецький», «Кірджалі», «Балачки», «Овручанин», «Анна»;

2.3. громадська діяльність митця.

3. Літературна спадщина Олександра Грози:

3.1. книжечки-довіднички з роз'ясненням різних суспільних чи побутових питань з наочними художніми прикладами (малюнками) та віршованими вкрапленнями: правописні «елементарки» (українського та польського);

3.2. перші свої вірші поета;

3.3. поема «Пан староста Канівський» («Канівський староста»);

3.4. українська тематика в творах – дума «Сорока», поема «Могила» (перший варіант вийшов під назвою «Реляція про битву під Батогом», другий варіант – «Ясир з-під Батого»), дума «Перша покута Залізняка», поема «Про душі померлих», поеми «Мартин», поезії «Спів запорожців», «Богдан» та «Ляський»;

3.5. драма в 5-ти актах «Гриць».

4. Творчість Юзефа Крашевського:

4.1. повісті та оповідання з життя простих людей «Хата за селом», «Чернеча могила», «Два світи», «Повість без назви»;

4.2. п'єса «Портрет»;

4.3. цикли повістей на українську тематику: «Історія Савки», «Уляна», «Остан Бондарчук», «Будник», «Ярина», «Хата за селом», «Єрмола», «Історія кілка у плоті»;

4.4. історичний роман «Король і Бондарівна»;

4.5. історії козацтва в трилогії «Баніт», «На королівському дворі», «Божий гнів».

5. Творча доля Августа Бельовського:

5.1. цикли «Думи руські» і «Думи» як переклади і парафрази з українських народних пісень;

5.2. твори «Думки до історії слов'ян», «Початки історії Польщі», «Критичний вступ до історії Польщі», «Покуття», «Надгробок Болеслава Хороброго», «Життя святого Мефодія», «Сини Сміливого», «Замостя»;

5.3. збірки народних пісень («*Za Niemen*»);

5.4. перекладацька діяльність: «Слово о полку Ігоревім», «Повість врем'яних літ», поезія Ф. Шиллера.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичне заняття №32

Тема: Творчість Люціана Семенського, Павлина Свенцицького, Юліуша Струтинського, Аполло Коженювського, Лева Венглінського

План

1. Життєвий шлях та творча доля Люціана Семенського:
  - 1.1. фольклорна основа творів письменника: віршів, есе, казок, нарисів;
  - 1.2. біографічні, історичні та літературні твори;
  - 1.3. авторські переклади на польську мову Горація, «Одіссеї» Гомера, «Слово о полку Ігоревім», Краледворського рукопису, текстів Мікеланджело, українських народних пісень;
  - 1.4. структура, тема, ідея та проблематика твору *«Три пророцтва»*;
  - 1.5. збірка *«Перекази й легенди польського, руського і литовського народів»*.
2. Літературна спадщина Павлина Свенцицького:
  - 2.1. видання збірки байок (1874) та *«Книжечки для сільських людей»*;
  - 2.2. твори українською й польською мовами: *«Степові оповідання»* і повість *«Колись було»*;
  - 2.3. тема, ідея, проблематика повісті *«Соловіївка»*.
  - 2.4. байки П. Свенцицького;
  - 2.5. талант драматурга в комедії *«Мищанка»*;
  - 2.6. історичні драми *«Святослав Ігорович»*, *«Посадниця Марта»*.
3. Юліуш Струтинський як розробник мемуаристичного жанру:
  - 3.1. щоденникові записи *«Дві бабки»*, *«Україна. Картина часу та людей»*;
  - 3.2. перша повість *«Лідія»*;

- 3.3. тематика поетичної збірки *«Хмари минулого»*;
- 3.4. збірка *«Мозаїка. Шляхетські тавенди з минулих літ»*;
- 3.5. том поезій під назвою *«Поезія Берлича Саса та його віршовані спогади»*.
4. Літературна діяльність Аполло Коженювського як автора сатиричних комедій з життя провінційної шляхти:
  - 4.1. твори *«Комедія»* (1856), *«Батіжок»* (1861), *«Перший акт»* (1868);
  - 4.2. українська тематика у віршах *«Так є»*, *«Реквієм»*, *«Сьогоднішнім»*, *«Сільським дзвонам»*.
5. Тема України в творчості Лева Венглінського: збірки *«Промені»*, *«Оман»* та *«Русалка»*, том *«Звуки од наших сел і нив»*, *«Гіркий сміх. Казки й образки з життя в Галичині»*.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичні заняття №№33–34

Тема: творчість Яна Захар'яевича, Зигмунта Качковського, Яна Ляма, Юзефа-Антонія Роллє, Францишека (Равіта) Гавронського

План

1. Ян Захар'яевич як автор численних повістей на історичну тему та про життя тогочасної Галичини:
  - 1.1. *«Червона шапка»*, *«Хліб без солі»*, *«Королівська ніч»*;
  - 1.2. доля трудового українського селянства в соціально-побутових повістях *«Святий Юр»*, *«Ярема»*, *«Людина без завтра»*, *«Право безправ'я»*;
  - 1.3. авторські спогади про І. Вагилевича в праці *«Іван Вагилевич»*, *«Муза чи медуза?»*, повісті *«Учений»*.
2. Українська проблематика в творчості Зигмунта Качковського:

2.1. ранні оповідання *«Битва за доньку хорунжого»*, *«Каштеляни Любачевські»*, *«Юнаки»*, повість *«Свати на Русі»*;

2.2. гайдамаччина в творі *«Шалений муж»*;

2.3. повісті Нечуївського циклу – *«Голубоцький староста»*, *«Нечуїв гріб»*;

2.4. роздуми над козацькою історією польсько-українського пограниччя в творах *«Авраам Китай»*, *«Ольбрехтові лицарі»*.

3. Життєвий шлях та творча доля Яна Ляма:

3.1. авторські «львівські хроніки»;

3.2. українська тематика в поемі *«Завіхост»*.

4. Літературна діяльність Юзефа-Антонія Ролле:

4.1. тематика праці *«Подільські замки»*;

4.2. ідейне спрямування творів *«Жінки кресів»*, *«Страшний Йосип»*, *«Іван Підкова»*, *«Кармелюк»*;

4.3. 9-серійне видання праць: перша – *«Історичні оповідання»*, друга – у двох томах *«Гавенди з минулого»*, третя – *«Історичні оповідання»*, четверта – *«Оповідання»*, п'ята – *«Нариси й оповідання»*, шоста – *«Історичні оповідання»*, сьома – *«Історичні оповідання»*, восьма – *«Історичні постаті»*, дев'ята – *«Історико-літературні постаті та нариси»*, інші твори;

4.4. історичні розвідки *«Іван Підкова»*, *«Семен Наливайко»*, оповідання *«Під місяцем»* й *«Сарматський князь»* про Петра Дорошенка та Юрія Хмельницького, твір *«Козацька помста»* про Богдана Хмельницького та Івана Богуна.

5. Творчий шлях Францишека (Равіта) Гавронського:

5.1. прозові твори *«На кресах»*, *«На красному дворі»*, *«Гетьман Мазепа»*, *«Златоборий Емір»*;

5.2. образ України в історичних працях *«Історія гайдамацьких рухів»*, *«1863 рік на Русі»*, *«Історичні студії і нариси»*, *«Богдан Хмельницький»*, *«Українська козащина в Речі Посполитій»* та інших;

5.3. етнографічні праці *«Нариси з історії народної творчості»*, *«Зоріан Доленга-Ходаковський»* та інші.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.

3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичне заняття №35

Тема: Творчість Володимира Висоцького

План

1. Володимир Висоцький – речник українсько-польського єднання, «останній польський лірник»:
  - 1.1. учасник групи українофілів – видання «Київської книги», політичні переконання поета.
2. Рання творчість Володимира Висоцького:
  - 2.1. «Зачарована сльоза. Балада», «Нові Дзяди. Поетичний жанр», поема «Ліс»;
  - 2.2. поема «Оксана».
3. Суспільне життя Володимира Висоцького:
  - 3.1. видання благодійної книги «Вогнище»;
  - 3.2. значення десятирічного листування з Елізою Ожешко для формування творчого світогляду митця.
4. Українська тематика в творах Володимира Висоцького:
  - 4.1. ідея та проблематика сатиричної поеми «Усі за одного»;
  - 4.2. «Сатири і байки» – структура та тематика творів;
  - 4.3. поема «Ляшка» – історичне підґрунття, фольклорна основа й проблематика твору;
  - 4.4. легенди під назвою «Лелека»;
  - 4.5. тема спільного українсько-польського минулого в вірші «Ніч у степу» та творі «Наддніпрянські думки»;
  - 4.6. втата авторських ілюзій в поезії «На український мотив»;
  - 4.7. образ України в творах Володимира Висоцького.
5. Останні твори митця – балада «Два Янка» та поема «Витівки Йоасі».

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.

3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичне заняття №36

Тема: Творчість Юзефа Вежбицького

План

1. Дебют Юзефа Вежбицького як поета – поема «Сон».
2. Драма в творчості митця.
3. Тематичне спрямування збірки лірики «Поезії».
4. Тема, ідея та проблематика «подільської повісті» Юзефа Вежбицького «Ганка»:
  - 4.1. фольклорна основа твору;
  - 4.2. тематичні паралелі з поемою «Ляшка» В. Висоцького;
  - 4.3. реалістичні тенденції (схожість із «Катериною» Т. Шевченка);
  - 4.4. соціальна нерівність героїв твору;
  - 4.5. образ подільського села через народні звичаї, пісні та танці.
5. Значення творчості Ю. Вежбицького для розвитку польської літератури.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Практичне заняття №37

Тема: Творчість Івана Франка

План

1. Зв'язок Івана Франка з польською культурою: родинне походження, навчання одночасно українською та польською мовами, листування з польськими митцями:
  - 1.1. бібліографічний нарис «Дещо про самого себе» як передмова до збірки новел «Галицькі образки»;

1.2. літературно-критичні праця *«Дещо про польсько-руські стосунки. Відповідь Т. Романовичу»*;

1.3. вплив польських митців (Ю. Словацького та А. Міцкевича) на створення поеми *«Пани Туркули»* та п'єси *«Славой і Хрудош»*.

2. Романтичні тенденції в першій збірці творів Івана Франка *«Балади і розкази»*.

3. Ранній авторський роман *«Петрії і Довбушуки»*.

4. Оригінальні поезії І. Франка, написані польською мовою: *«Легенда про прибуття Енея до Італії»*, *«Життя – лише мандрівка»*, *«Крізь терни до зірок»*.

5. Інтимна лірика поета: *«Тричі мені являлася любов»*, *«Чи не іронія долі?»*, *«Все зле і добре, що в серці маю»*, *«Самотній люблю блукати лісом»*, *«До Юзі Д.»*, *«До Ц. Ж.»*, *«Твій сміх мене поранив»*, *«В темні ніч я стиха вулицею йшов»*.

6. Наукові та публіцистичні праці І. Франка, написані польською мовою (більше 1000).

7. Співпраця І. Франка із польськими часописами *«Правда»*, *«Суспільний огляд»*, *«Голос»*, *«Тижневий огляд»*, *«Атенеум»*.

8. Зображення життя польського суспільства, проблем польсько-українських взаємин (*«На вершину»*, *«Із записок недужого»*, *«Маніпулянтка»*, *«Гриць і панич»*, *«Не спитавши броду»*, *«Основи суспільності»*, *«Перехресні стежки»* та ін.).

9. Польськомовна проза І. Франка (більше 40 оповідань): повісті *«Лель та Полель»* і роман *«Для домашнього вогнища»*. Вплив польського позитивізму.

10. Значення творчості Івана Франка для формування польсько-українських літературних та культурних зв'язків.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.

3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

Завдання для самостійного опрацювання

(до теми «Українська школа» доби романизму і позитивізму):

1. Життєвий шлях та творча доля Томаша Падури.

2. Життєвий шлях та творча доля Мавриція Гославського.
3. Життєвий шлях та творча доля Стефана Вітвицького.
4. Життєвий шлях та творча доля Міхала Єзерського.
5. Життєвий шлях та творча доля Станіслава Грудзинського.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Історичні передумови зародження польського середньовічного письменства, три етапи розвитку.
2. Вплив католицизму та латинської мови на формування польської культури в епоху Середньовіччя.
3. Фіксовані відомості про Польщу (X ст.) та латиномовна пам'ятка «*Dagome iudex*» (X ст.) й перша пам'ятка польською мовою «*Золота Булла*» (XII ст.).
4. Польська релігійна література епохи Середньовіччя: жанрова специфіка.
8. Хроніки X–XIV ст.
9. Розвиток жанру науково-публіцистичного трактату в епоху Середньовіччя (автор – Павел Влодковиць).
10. Творчість Яна Длугоша. «*Історія Польщі*». Поетичні жанри. Полі-тичне письменство.
11. Відродження в польській літературі: історичні передумови формування, межі та особливості становлення.
12. Три етапи становлення та розвитку гуманістичної латиномовної літератури Польщі кінця XV – початку XVI ст.
13. Польськомовна література епохи Відродження.
14. Поезія кінця XVI – початку XVII ст.: загальна характеристика та представники.
15. Совізджальська течія як яскраве і визначне літературне явище польського пізнього Відродження.
16. Літературна спадщина Миколая Рея.
17. Морально-дидактичні твори М. Рея: поема «*Істинне зображення життя достойної людини*» та «*Зерцало, або Образ, в якому можна, як у дзеркалі, побачити свої вчинки*».
18. Новаторство в творчості Миколая Рея та значення літературної спадщини митця для розвитку польської літератури.
19. Фольклорна основа творів Яна Кохановського.
20. Етапи творчості Я. Кохановського: «придворний» та Чорноліський періоди.

21. Тематика та особливості написання *«Тренів»* Яна Кохановського.
22. Внесок Яна Кохановського в розвиток польської літератури.
23. Внесок Станіслава Оріховського у розвиток польської та української культур.
24. Літературна та громадська діяльність Йосипа Верещинського. Поетична спадщина митця. Твір *«Страсті, або Проповідь про муки Христовії»*.
25. Петро Скарга та книга *«Життя святих Старого і Нового Заповіту, почерпнуті від шанованих письменників та отців церкви»*.
26. Поетична спадщина Себастьяна-Фабіана Кленовича.
27. Особливості індивідуального стилю Шимона Шимоновича.
28. Совізджальська течія в польській літературі.
29. Становлення бароко в польській літературі: лірика, епос, драматургія.
30. Сарматське бароко. Явище сарматизму в літературі. Представники.
31. Творчість Миколая Семп-Шажинського як найяскравішого митця епохи бароко.
32. Літературна доля Яна-Щасного Гербурта.
33. Життєвий шлях та творча доля Шимона Зиморовича. Збірка *«Роксоланки»*: структура, тематика, особливості авторського написання.
34. Творча спадщина Юзефа-Бартоломея Зиморовича: твір *«Потрійний Львів»*. Образ українського козацтва в праці *«Львів, блокований турками, татарами, козаками, молдованами»*.
35. Життєвий шлях і творча доля Шимона Старовольського.
36. Літературна доля Мацея-Казимира Сарбевського.
37. Життєвий шлях та творча спадщина Яна-Анджея Морштина. Збірки *«Канікули, або Сиріус»* і *«Лютня»*.
38. Основні передумови становлення польського Просвітництва: історичні межі, особливості. Представники напрому.
39. Особливості польського Класицизму: боротьба із сарматизмом.
40. Становлення класицистичного польського театру: діяльність Вацлава Жевуського та Францишека Богомольця.
41. Розвиток преромантизму та сентименталізму в польській літературі. Творча спадщина Ігнація Красицького. Сатирична поема *«Мишеїда»*.
42. Роману *«Пан Підстолій»* Ігнація Красицького.

43. Літературна діяльність Томаша-Каєтана Венгерського. Героїко-комічна поема *«Орган»*.
44. Комедія *«Сарматизм»* Францишека Заблонського.
45. Творча доля «поета серця» Францишека Карпінського.
46. Поетична спадщина Францишека Князьніна.
47. Літературні праці Юліана-Урсіна Немцевича: сатирична комедія *«Повернення посла»*, трагедія *«Владислав під Варною»*. Історія Польщі та України в книгах *«Історія панування Сигізмунда III»* та *«Зібрання історичних мемуарів давньої Польщі»*.
48. Життєвий шлях та творча доля Станіслава Трембецького. Україна в творчості поета: поема *«Софіївка»* – традиція «пейзажного парку».
49. Життєвий шлях та творча доля Тимофія Щуровського. Латиномовна праця *«Дидактична поетика»*. Трагедія *«Володимир вся Русі цар...»*.
50. Внесок Тимофія Щуровського у формування духовності в культурі польського та українського народів.
51. Становлення польського романтизму: історичні межі, передумови виникнення, етапи становлення, представники.
52. Віленсько-ковенський період творчості Адама Міцкевича.
53. Російський період творчості Адама Міцкевича.
54. Еміграційний період творчості Адама Міцкевича.
55. Ідея патріотичної самопожертви в ім'я інтересів свого народу і батьківщини в поемі Адама Міцкевича *«Гражина»*.
56. Тема, ідея твору, художня форма, трагізм та проблематика поеми *«Конрад Валленрод»* Адама Міцкевича.
57. Тематичне та ідейне переплетіння творів Адама Міцкевича і Тараса Шевченка.
58. Значення творчості А. Міцкевича для розвитку польської і світової літератури.
59. Варшавсько-паризький період творчості Юліуша Словацького.
60. Швейцарський період творчості Юліуша Словацького.
61. Східний період творчості поета-романтика Юліуша Словацького.
62. Паризький період творчості Юліуша Словацького.
63. Ю. Словацький та Україна.
64. Творчість польського поета-романтика та драматурга Зигмунта Красінського.
64. Тема, ідея та проблематика драми *«Не-Божественна комедія»* Зигмунта Красінського.

65. Ідейна спрямованість та проблематика драми «Ірадіон» Зигмунта Красінського.
66. Життєвий шлях та творча доля поета-романтика Ципріана Каміля Норвіда.
67. Життєвий шлях та творча доля драматурга Олександра Фредро.
68. Роль поетів Галичини (Августа Бельовського, Люціана Семенського, Юзефа Дуніна-Борковського, Густава Еренберга) в розвитку польського романтизму 1830–1840-х років.
69. Творча спадщина Ришарда Бервінського. Поема «Познанський Дон Жуан».
70. Своєрідність «кавказької» (Тадеуш Лада-Заблоцький) та «східної» (Густав Зелінський) груп поетів.
71. Передумови, історичні межі, особливості, періодизація та представники польського реалізму.
72. Ідеї позитивізму. Вплив позитивізму на польську літературу. Суспільний рух «варшавський позитивізм».
73. Поезія в непоетичну епоху позитивізму. Творчість Адама Асника, Віктора Гомулицького, Владислава Белза.
74. Розвиток прозових жанрів в епоху позитивізму. Популярна тематика художніх творів.
75. Творчість Юзефа Крашевського.
76. Творчість Елізи Ожешко. Етапи творчості та загальна характеристика.
77. Роман «Щоденник Вацлави» Елізи Ожешко.
78. Творчість Генрика Сенкевича. Повість «Ескізи вуглиною», оповідання «Янко-музикант», новела «Доглядач маяка».
79. Творчість Генрика Сенкевича. Роман «Вогнем і мечем».
80. Творчість Генрика Сенкевича. Роман «Quo vadis?».
81. Творчість Болеслава Пруса. Романи «Лялька», «Фараон».
82. Творчість Марії Конопницької. Поема «Пан Бальцер у Бразилії».
83. Тема жіночої емансипації в добу польського реалізму.
84. «Українська школа» в польському романтизмі: значення терміну, історія появи. Паралелі з українською літературою.
85. Феномен «української школи». Зв'язок із культурними осередками: Кременецьким ліцеєм, Житомиром, Львовом, Уманською василіанською школою (гурток «За–Го–Гра»), університетом св. Володимира в Києві.

86. Генеза літературної течії «української школи», її міфологічна основа.
87. Явище балагульщини в I половині XIX століття як авангардний рух.
88. Поети польсько-українського пограниччя другої половини XIX століття.
89. Творча доля Тимона Заборовського. Оригінальна концепція особистості першого українського гетьмана в однойменній трагедії «Богдан Хмельницький».
90. Творчість Антонія Мальчевського. Реальність та меланхолійний ліризм в «українській повісті» – поемі «Марія».
91. Творчість Северина Гощинського. Українська тематика в поемі «Канівський замок».
92. Творчість Богдана Залеського. Поезії «Русалка», «Дух степу», «Наше каяття».
93. Життєвий шлях та творча доля Юзефа Коженювського. Твори на українську тематику («Пенсіонер», «Жиди», «Колокація», «Кревні», «Хрест у степу», «Пан Стольнікевич волинський», «Цигани», драма «Карпатські верховинці», повісті «Спекулянт», «Колокація», нарис «Про гуцулів»).
94. Творча спадщина Міхала Грабовського.
95. Творчість Еразма Ізопольського.
96. Творча доля Антоні Марцинковського. Двотомний збірник матеріалів і опрацювань українського фольклору «Український народ».
97. Життєвий шлях та творча доля Теодора Єжи.
98. Творчість Міхала Чайковського.
99. Літературна спадщина поета Олександра Грози.
100. Творчість Юзефа Крашевського.
101. Творча доля Августа Бельовського.
102. Життєвий шлях та творча доля Люціана Семенського.
103. Літературна спадщина Павлина Свенцицького.
104. Юліуш Струтинський як розробник мемуаристичного жанру.
105. Літературна діяльність Аполло Коженювського як автора сатиричних комедій з життя провінційної шляхти. Українська тематика у віршах «Так є», «Реквієм», «Сьогоднішнім», «Сільським дзвонам».

106. Тема України в творчості Лева Венглінського: збірки *«Промени»*, *«Оман»* та *«Русалка»*, том *«Звуки од наших сел і нив»*, *«Гіркий сміх. Казки й образки з життя в Галичині»*.
107. Ян Захар'ясеви́ч як автор численних повістей на історичну тему та про життя тогочасної Галичини.
108. Українська проблематика в творчості Зигмунта Качковського.
109. Життєвий шлях та творча доля Томаша Падури.
110. Творча спадщина Мавриція Гославського.
111. Творча доля Стефана Вітвицького.
112. Життєвий шлях та творча доля Міхала Єзерського.
113. Творча спадщина Станіслава Грудзинського.
114. Життєвий шлях та творча доля Яна Ляма.
115. Творчий шлях Францишека (Равіта) Гавронського.
116. Володимир Висоцький як речник українсько-польського єднання, *«останній польський лірник»*.
117. Українська тематика в творах Володимира Висоцького.
118. Творчість Юзефа Вежбицького.
119. Тема, ідея та проблематика *«подільської повісті»* Юзефа Вежбицького *«Ганка»*.
120. Зв'язок Івана Франка з польською культурою.
121. Оригінальні поезії І. Франка, написані польською мовою: *«Легенда про прибуття Енея до Італії»*, *«Життя – лише мандрівка»*, *«Крізь терни до зірок»*.
122. Інтимна лірика поета: *«Тричі мені являлася любов»*, *«Чи не іронія долі?»*, *«Все зле і добре, що в серці маю»*, *«Самотній люблю блукати лісом»*, *«До Юзі Д.»*, *«До Ц. Ж.»*, *«Твій сміх мене поранив»*, *«В темні ніч я стиха вулицею йшов»*.
123. Наукові та публіцистичні праці І. Франка, написані польською мовою (більше 1000).
124. Зображення життя польського суспільства, проблем польсько-українських взаємин (*«На вершку»*, *«Із записок недужого»*, *«Маніпулянтка»*, *«Гриць і панич»*, *«Не спитавши броду»*, *«Основи суспільності»*, *«Перехресні стежки»* та ін.).
125. Польськомовна проза І. Франка (більше 40 оповідань): повісті *«Лель та Полель»* і роман *«Для домашнього вогнища»*. Значення творчості митця для формування польсько-українських літературних та культурних зв'язків.

ЛІТЕРАТУРА «МОЛОДОЇ ПОЛЬЩІ»

Практичне заняття №1

Тема: «Молода польща» як виразник епохи кінця ХІХ – початку ХХ ст.

План

1. Виникнення «Молодої Польщі» як ствердження модерністських тенденції в польській літературі:

1.1. криза позитивізму та популярність філософії Артура Шопенгауера, філософсько-естетичних праць Фридриха Ніцше й Анрі Бергсона;

1.2. вплив французької, бельгійської і скандинавської літератур;

1.3. поява та взаємодія літературних напрямів та естетичних течій з модернізмом: неоромантизму, декадентизму, символізму, парнасізму, неокласицизму і францисканізму та ін.

2. Теоретичні праці польського модернізму (Зесон Пшесмицький і його цикл статей «Гармонії та дисонанси» (1891 р.), Казимеж Вика «Польський модернізм» (1959 р.), Ю. Кшижановський «Польський нероромантизм» (1963 р.)).

3. Явище сецесії в польській літературі.

4. Етапи розвитку «Молодої Польщі» як історичного літературного періоду (1890–1918 рр.):

4.1. перший етап – 90-ті роки ХІХ ст.: час пошуку нових естетичних принципів, який ще називають «модерністським заколотом»;

4.2. другий етап – початок 1900-х років: коли закінчилася перша (індивідуалістична та песимістична) фаза «Молодої Польщі» і з'явилися тенденції патріотичної та національної літератури;

4.3. третій етап (1905–1918 рр.) – пошук нових шляхів.

5. Умовний поділ літераторів-молодополяків на групи за їх належністю до мистецьких формацій (за Яном Томковським).

6. Реалізм та натуралізм в польській літературі.

7. Прозові жанри.

8. Молодопольська поезія.

9. Синтез мистецтв у драматургії.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. ХХХІV).
5. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

Практичне заняття №2

Тема: Творчість Станіслава Пшибишевського

План

1. Життєвий шлях Станіслава-Фелікса Пшибишевського (1868–1927) – польського прозаїка, поета, драматурга і публіциста, представника «Молодої Польщі»:
  - 1.1. літературний дебют митця – твір німецькою мовою «*Про психологію індивідів. Шопен і Ніцше*» (1892);
  - 1.2. діяльність в мистецькому часописі «Життя»;
  - 1.3. твір – есе «*Confiteor*» (1899) як маніфест «Молодої Польщі».
2. Переїд С. Пшибишевського до Варшави – художні праці у прозі, створення типового героя:
  - 2.1. романи та повісті «*Людина розумна*» (німецькою мовою – 1895–1896 рр., польською – 1901 р.), «*Діти сатани*» (німецькою мовою – 1897 р., польською – 1899 р.), «*Сини землі*» (польською – 1904–1911 рр.);
  - 2.2. поеми прозою «*Над морем*» (1899), «*Із циклу Вігілій*» (1899) та інші.
3. Роман «*Синагога сатани*» (1902) як новий тип роману в польській літературі.
4. С. Пшибишевський як драматург: особливості авторських драм – «*В ім'я щастя*» (1897), «*Золоте руно*» (1901), «*Сніг*» (1903) – є найуспішнішою, «*Мати*» (1903), «*Одвічна казка*» (1906), «*Місто*» (1914).

5. Переїзд до Мюнхена. Двомовна брошура «*Польща і свята війна*» (1916).
6. Останній твір митця – експресіоністський роман «*Крик*» (1917).
7. Значення творчості С. Пшибишевського в польському культурному житті кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. ХХХІV).
5. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

Практичне заняття №3

Тема: Літературна спадщина Станіслава Бжозовського та Казимежа Тетмаєра

План

1. Станіслав Бжозовський (1878–1911) як прозаїк, драматург, літературний критик, есеїст і філософ, представник польського модернізму:
  - 1.1. життєвий шлях митця, родина, освіта;
  - 1.2. формування світогляду митця, ідейні переконання, участь в підпільній організації «Братня допомога»;
  - 1.3. «справа Бжозовського» та її наслідки в житті поляка.
2. Літературна спадщина польського критика:
  - 2.2. перший том критичних праць «*Культура й життя*» (1907);
  - 2.3. томи з філософії та літературної критики: «*Легенди Молодої Польщі*» (1910), «*Ідеї*» (1910), «*Голоси серед ночі*» (1912) та «*Щоденник*» (1913).

2.4. форма, тематичне спрямування, змістове навантаження та проблематика *«Легенди Молодої Польщі»* – найвідомішої авторської праці літературно-критичного спрямування;

2.5. С. Бжозовський як прозаїк та засновник жанру польського інтелектуального роману – специфіка та проблематика твору *«Полум'я»* (1908).

3. Казимеж Пшерва-Тетмайєр (1865–1940) – найпопулярніший поет доби «Молодої Польщі»:

3.1. перші друковані твори – поема *«Вона»* і новела *«Рекрут»* (1886);

3.2. імпресіонізм, який поєднується із символізмом та іншими художніми стилями у 8 поетичних збірках *«Поезії»* (в 1891 році – перша, яка одразу зробила його ім'я популярним; у 1894 році він видав другу, в 1898 році – третю, у 1900 році – четверту збірку своїх віршів; восьма – в 1924 році);

3.3. особливості інтимної лірики митця *«Гімн кохання»*, *«Люблю, коли жінка...»*, *«А коли будеш моєю дружиною»*, *«Екстаз»* та інші;

3.4. проза письменника – п'ять томів новел під загальною назвою *«На скелястому Підгаллі»* (*«Na skalnym Podhalu»*; 1903–1910), написаних за фольклорними мотивами польських горян;

3.5. інша авторська проза – збірка *«Легенди Татр»* (1906), трилогія *«Ангел смерті»* (1898), *«Пан на Мері»* (1901), *«Загубленість»* (1905), в якій змальоване життя тодішньої мистецької інтелігенції, історична діалогія *«Король Анджей»* (1908) і *«Гра хвиль»* (1911), присвячена протистоянню слов'янства і німців;

3.6. шостий і сьомий томи – романи *«Марина з Грубого»* (1909), *«Яносик Нендза-Літмановський»* (1911), які пізніше будуть об'єднані в історичну діалогію *«Легенда Татр»*, що займає центральне місце в прозовому спадку Тетмайєра;

3.7. драматичні твори митця – *«Сфінкс»* (1893), *«Завіша Чорний»* (1901), *«Революція»* (1906), *«Юда»* (1917).

4. Особливості індивідуальних стилів польських митців.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.

3. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
5. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

Практичне заняття №4

Тема: Літературна спадщина Яна Каспровича та Тадеуша Міцинського

План

1. Ян Каспрович (1860–1926) – поет, драматург, літературний критик, перекладач та найвидатніший представник «Молодої Польщі»:

1.1. життєвий шлях митця;

1.2. перші поетичні твори – сонет «*Ранок*» (1878);

1.3. драма на історичну тематику «*Бунт Наперського*» (1899), написана під впливом творчості Івана Франка та його «Каменяра»;

1.4. збірка «*Поезії*» (1889) – 125 віршів, об'єднаних в тематичні цикли, доля селян у найвідомішому циклі – «*Із хати*»; поетична збірка «*Із селянської ниви*» (1891) та драма «*Кінець світу*» (1891);

1.5. метафізично-етична проблематика у поемі «*Христос*» (1890);

1.6. модерністський період творчості Яна Каспровича – збірка «*Слізна душа та інші нові поезії*» (1894), поема «*Любов*» (1895), поема «*Безнадійне кохання*» (1891), збірка «*Куц шипшини*» (1898), збірка «*Гинучий світ*» (1901), символічно-експресіоністична «*Балада про соняшник*» (1908), найвидатніший драматичний твір «*Грубий і безсоромний Мархолт...*» (1903–1920), збірка «*Мій світ*» (1924);

1.7. перекладська і літературно-критична діяльність – «*Про Прометея і прометеїм у поезії*» (1915), «*Мотив природи в англійській поезії*» (1926), статті про творчість А. Міцкевича, Ю. Словацького, М. Конопницької, Т. Ленартовича.

2. Тадеуш Міцинський (1873–1918) як поет, прозаїк, драматург і публіцист «Молодої Польщі»:

2.1. літературний дебют – у 1896 році було опубліковано поему «Лазарі», натуралістичну драму «Марцин Луба», оповідання «Вчителька»;

2.2. поетична збірка «У темряві зірок» (1902);

2.3. авторські п'єси – драми «Князь Потьомкін» (1906), «У темряві золотого палацу, або Василіса Феофано» (1909), «Польські Фермоніли» (1913);

2.4. проза митця – повісті і так звані «поєми у прозі»: «Недоконаний» (1907), «провість із ключем» – «Ялівець. Таємна книга Татр» (1910);

2.5. повість «Віта» (1912–1913);

2.6. поема в прозі «Ксьондз Фауст».

3. Значення творчості Яна Каспровича та Тадеуша Міцинського для розвитку польської літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.

3. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.

4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

5. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

Практичні заняття №№5–6

Тема: Драматургія Габрієли Запольської та Станіслава Виспянського

План

1. Габрієла Запольська (1857–1921) – представниця польського натуралізму, відома драматург:

1.1. літературний дебют – оповідання «Один день із життя троянди» (1881) про нездорову моральну атмосферу в тогочасній міщанській сім'ї;

1.2. збірка новел під назвою *«Акварелі»* (1885); упродовж 1890-х років – ще кілька збірок новел: *«Вони»*, *«Фантазії і дрібниці»*. *«Те, про що не говорять»*, *«Те, про що навіть і не згадують»*, *«У крові»*, *«Людський звіринець»*;

1.3. позитивістські ідеї в творчості Г. Запольської – збірка *«З історії страждань»*: новели, побутові романи, мелодраматичні твори та публіцистичні тексти;

1.4. жанр роману – *«Каська-Каріатида»* (1885), *«Перед дверима пекла»* (1895), *«Янка»* (1895), *«Сезонне кохання»* (1905);

1.5. драматургічна спадщина – перші драми з дидактичною тенденцією, написані в середині 1890-х років: *«Двоє»*, *«Малашка»*, *«Малка Шварценкопф»*, *«Каська-Каріатида»*;

1.6. наприкінці 1890-х років створено цикл патріотичних драм: *«Сибір»*, *«Цар їде»*, *«Ліс шумить»*, *«Осіннім вечором»*, *«У Домброві-Гурничій»*, *«Приборкані душі»* – про діяльність польських соціалістів, гострі соціальні проблеми, виступи з критикою лицемірної моралі польської буржуазії;

1.7. у 1900-1910-х роках – цикл гостросоціальних драм *«Мораль пані Дульської»*, *«Четверо»*, *«Бездоганна жінка»*, *«Козир»*, *«Панна Малічевська»*;

1.8. центральне місце усієї творчості Г. Запольської посідає сатирична п'єса *«Мораль пані Дульської»* (1906) – мотив родини як основної соціальної ланки, образ героїні-філістерки, лицемірки, домашнього тирана, головною метою життя якого є фінансове збагачення; тему продовжено у двох прозових творів *«Пані Дульська в суді»* (1908) та в повісті *«Смерть Феліціана Дульського»* (1911);

1.9. остання драма *«Панна Малічевська»* (1910) – тема критики міщанського світу.

2. Станіслав Виспянський (1869–1907) – талановитий драматург, поет, художник, графік, ілюстратор, проєктант вітражів, сценарист та режисер-реформатор:

2.1. перший твір – драматичний фрагмент *«Баторій під Псковом»* (1886) – інтерпретація картини Матейка;

2.2. авторська мрія про синтетичний «театр огромни», де були б сфокусовані елементи всіх мистецтв – слова, музики, малярства і навіть архітектури, перша драма *«Королева польської корони»*;

2.3. перша редакція творів *«Легенда»*, *«Варшав'янки»*, *«Даніель»*, *«Мелеагр»*;

2.4. драма «Ванда» (1897), драма «Весілля» (1901), праця «Гамлет» (1905);

2.5. драматична спадщина С. Виспянського – близько 20 творів, в тому числі п'єси на історичну тематику: «Варшав'янка» (1898), «Лелевель» (1899), «Болеслав Сміливий» (1900), «Леґіон» (1900), «Листопадова ніч» (1904), «Визволення» (1903), «Скалка» (1907), «Сигізмунд-Август» (1907); поеми і рапсодії «Казимир Великий» (1900), «Болеслав Сміливий» (1900–1902), «П'яст» (1903);

2.6. антична тематика – в творах «Мелеагр» (1898), «Протесилай і Лаодамія» (1899), «Аххіллеїда» (1903), «Повернення Одиссея» (1907), «Акрополь» (1904);

2.7. твори на сучасну автору тематику – «Прокляття» (1899), «Судді» (1907), «Весілля» (1901) та драма, опублікована після смерті – «Даніель».

3. Значення драматургічної спадщини Габрієли Запольської та Станіслава Виспянського для розвитку польської культури кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
5. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

Практичні заняття №№7–8

Тема: Життєвий шлях та творча доля Вацлава Берента, Владислава Оркана, Вацлава Гонсьоровського

План

1. Вацлав Берент (1873–1940) – польський письменник і перекладач, прозаїк «Молодої Польщі», модерніст:

1.1. літературний дебют – оповідання «Учитель» (1894), опубліковане під псевдонімом у літературному часописі «Атенеум»;

1.2. перший роман «Спеціаліст» (1895), написаний у реалістичній манері – критика позитивізму та ідеї «органічної праці»;

1.3. найвизначніший твір митця – роман «Глін» (1903), опублікований під заголовком «Сучасний роман» у модерністському часописі «Химера»: модерністська манера, техніка поліфонії, значна кількість монологів;

1.4. експериментальний роман «Озимина» (1911), написаний під впливом подій революції 1905 року;

1.5. роман «Живе каміння» (1918) – опис середньовічного середовища митців (XIII–XIV ст.) та заклик до пошуків Святого Грааля як необхідності покаяння та очищення людської душі;

1.6. перекладацька діяльність В. Берента: «Так казав Заратустра» Ніцше, «Ворог народу» Ібсена, «Бродяги» Гамсуна, творів Гі де Мопассана, Стендаля, Гете, Р. Ролана та інших;

1.7. збірник біографічних оповідань «Течія» (1934) та продовження в працях «Діоген у кунтуші» (1937) і «Занепад вождів» (1939), де представлено історію польської літератури епохи Просвітництва;

1.8. внесок В. Берента в розвиток польської літератури епохи модернізму.

2. Владислав Оркан (1875–1930) – поет, драматург та прозаїк, представник реалістичного напрямку з модерністичним забарвленням:

2.1. перша книга – елегійна поема «Над могилою Матері» (1895);

2.2. ідейні погляди митця, що сформувалися під впливом Галицької селянської партії;

2.3. два етапи творчості В. Оркана: *перший* (середина 1890-х років до середини 1900-х років) – переважав критичний реалізм із використанням стильових імпресіоністичних елементів молодопольської естетики; *другий* (із середини 1900-х років і до кінця життя) – посилюються модерністські тенденції, які знаходять свій вираз у численних етнографічних описах, у пошуках абстрактно-символічної концепції людського горя і страждань;

2.4. поезія В. Оркана: мотиви стражденного селянського життя в найвідоміших творах: поемі «З тієї сумної землі» (1903) та збірках «Із мертвого потоку» (1912) та «Пісні часу» (1915);

2.5. проза митця: перша збірка *«Новели»* (1898) та ще 4 збірки новел – *«Над безоднею»* (1900), *«Сучасний Геркулес»* (1905), *«Любов пастуха»* (1908), *«Весілля Прометей»* (1920);

2.6. вершина творчості В. Оркана – повість *«Наймити»* (1900) і роман *«У розтоках»* (1903) про життя сільського населення;

2.7. В. Оркан як драматург – п'єси *«Жертва»* (1899), присвячена соціальним заворушенням у Галичині в 1846 році, *«Вина і кара»* (1903), де зображено типові для галицького села соціальні конфлікти, автобіографічні мотиви у *«Франеку Ракочому»* (1908) та найбільш довершена праця – *«Занапащений світ»* (1899);

2.8. публіцистика митця – стаття *«Слово до людей доброї волі»* (1906), *«Звернення до братів-селян»* (1906);

2.9. В. Оркан як автор перекладів польською мовою збірки *«Молода Україна, вибрані твори»* (1908), *«Антології сучасних українських поетів»* (1911) та вибраних новел М. Яцківа і В. Стефаника.

2.10. модерністські тенденції у творах другого етапу – збірки новел *«Любов пастуха»* (1908), *«Весілля Прометей»* (1920), повісті *«Мор»* (1910), *«У давні часи»* (1911), *«Чанторія»* (1928) і роман *«Костка Наперський»* (1924).

3. Вацлав Гонсьоровський (1869–1939) – прозаїк і публіцист, майстер реалістичної прози історіософського характеру, активний громадський діяч:

3.1. історичні твори – наполеонівська трилогія (*«Ураган»*, *«Рік 1809»*, *«Кінногвардійці»*), романи і повісті *«Чорний генерал»*, *«Пані Валецька»*, *«Княгиня Ловицька»*, *«Бем»*, *«Емілія Плятер»*;

3.2. публіцистика – *«Царевбивці»*, *«Анархісти»*, *«Угодовці»*, *«Нігілісти»* та памфлет *«Finis Poloniae»*;

3.3. психологічна повість *«Аптекарь»* – автобіографічні мотиви та показ складного і суперечливого процесу пошуку сенсу буття молодого людини.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.

4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

5. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

Практичні заняття №№9–10
Тема: Життєвий шлях та творча доля
Владислава Реймонта та Стефана Жеромського

План

1. Владислав-Станіслав Реймонт (1867–1925) – польський письменник-прозаїк-модерніст, Нобелівський лауреат, актор:

1.1. працевлаштування у відділі хроніки газети «Варшавський кур'єр»;

1.2. співпраця із трупною мандрівних акторів;

1.3. перші новели В. Реймонтра, опубліковані в 1892–1893 рр. у Варшаві;

1.4. перший літературний успіх – публіцистичний нарис «Паломництво в Ясну Гору» (1894);

1.5. три збірки новел на тему сільської прози – «Зустріч» (1897), «На світанку» (1902), «Із щоденника» (1903);

1.6. роман «Комедіантка» (1894), якому передувала новела «Дебютантка» (1892), та продовження твору – роман «Ферменти»;

1.7. роман «Земля обітована» (1897–1898);

1.8. роман «Селяни» (1909) – отримав Нобелівську премію в 1924 році;

1.9. щоденникові записи під назвою «Із конституційних днів» та прозова збірка «На межі» (новели «Кладовище», «На межі», «Я вбив»);

1.10. тема Першої Світової війни – романи «Мрійник» (1910) та «Вампір» (1911), збірка новел «За фронтом» (1919);

1.11. історична романна трилогія під назвою «1794 рік» (романи «Останній сейм Речі Посполитої» (1913), «Не впадайте у відчай» (1916), «Збройне повстання» (1918)) – присвячена повстанню проти російського та пруського панування в Польщі;

1.12. алегорична новела «Принцеса» (1923) та казка «Заколот» (1924).

2. Стефан Жеромський (1864–1925) – прозаїк (працював у жанрах соціально-психологічного та історичного роману), драматург:

2.1. ранні твори – поезії: два вірші «*Пісенька орача*» (1882), «*Бажання*» (1882);

2.2. перші оповідання С. Жеромського – «*Ах, якби мені дожити*» (1889) та «*Елегія*» (1889) та перші дві збірки оповідань – «*Оповідання*» (1895) та «*Заклює нас вороння*» (1895);

2.3. тематичні групи оповідань: про важкі умови життя польського селянства («*Сутінки*» (1892), «*Забуття*» (1891 та інші);

2.4. про національно-визвольну боротьбу поляків – «*Про жовніра-блукальця*» (1896);

2.5. про сільську і міську інтелігенцію – «*Силачка*» (1891), «*Доктор Пйотр*» (1894) та інші;

2.6. три великі прозові твори – повісті «*Проміння*» (1897) і «*Сізіфова праця*» (1898), роман «*Безпритульні*» (1899);

2.7. авторська публіцистика про революційні події – «*Сон про шпагу*» (1905), «*Ноктюрн*» (1907), «*Слово про наймита*» (1908) та ін.);

2.8. роман «*Історія гріха*» (1908) та драма «*Троянда*» (1909) – просякнуті політичним песимізмом;

2.9. у 1990-х роках С. Жеромський написав основні свої твори – три романи «*Попіл*», «*Історія гріха*», «*Провесна*»;

2.10. драма «*Сулковський*» (1910);

2.11. повість «*Вірна ріка*» (1912), роман «*Все і нічого*» (1913);

2.12. романна трилогія «*Боротьба із сатаною*» – романи «*Навернення Іуди*», «*Заметіль*», «*Харітас*»;

2.13. значення творчості С. Жеромського для розвитку польської літератури.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.

3. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.

4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. ХХХІV).

5. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

**Завдання для самостійного опрацювання
(до теми «Література «Молодої Польщі»):**

1. Історичні передумови виникнення літературного угруповання «Молода Польща».
2. Прозові жанри в польській літературі кінця ХІХ – початку ХХ ст.
3. Натуралістичний вплив у польській реалістичній літературі кінця ХІХ – початку ХХ ст.

**ЛІТЕРАТУРА МІЖВОЄННОГО
ДВАДЦЯТИЛІТТЯ ТА ПЕРІОДУ ОКУПАЦІЇ**

Практичне заняття №11

**Тема: Загальна характеристика літератури міжвоєнного
двадцятиліття та періоду окупації.**

**Життєвий шлях та творча доля Леопольда Стаффа
і Болеслава Лесьмяна**

План

1. Література ХХ століття як новий історичний етап розвитку: три хронологічні періоди та два історичні відрізки.
2. Домінанти поезії літератури міжвоєнного двадцятиліття та періоду окупації:
  - 2.1. діяльність поетичної групи «Скамандр»;
  - 2.2. риси «Краківського авангарду»;
  - 2.3. два основні напрями, відмінні за характером своєї художньої орієнтації: традиційно орієнтована та модерністська поезія.
3. Особливості розвитку драматургії.
4. Багатовимірність прози.
5. Життєвий шлях та творча доля Леопольда Стаффа.
6. Життєвий шлях та творча доля Болеслава Лесьмяна.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Уляш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. ХХ).

Практичні заняття №№12–13

Тема: Життєвий шлях та творча доля Юліана Тувіма, Юліана Пшибося та Владислава Броневського

План

1. Юліан Тувім як видатний польський поет ХХ століття:
  - 1.1. перші варшавські твори «*Геофанія*», «*Молитва*», «*Дівчатам*», «*Вітчизна*», «*Народження сина-поета*», «*Жінка*», які опубліковані в студентському літературному журналі «*За мистецтво і науку*»;
  - 1.2. перше визнання – вірш «*Весна*» (1918) із підзаголовком «*Дифірама*»;
  - 1.3. членство в гуртку «*Скамандр*»;
  - 1.4. рання творчість Ю. Тувіма – з 1918 до 1926 рр.: збірки «*Чигання на Бога*» (1918), «*Сократ, що танцює*» (1920), «*Сьома осінь*» (1922), «*Четвертий том віршів*» (1923), «*Слова в крові*» (1926); поеми – «*Революція в Німеччині*» (1919), «*Пйотр Плаксін*» (1914), опублікована в 1920 році;
  - 1.5. другий етап творчості – із 1926 р. до 1939 р.: чотири поетичні збірки «*Чорнолісся*» (1929), «*Циганська Біблія*» (1933), «*Ярмарок рим*» (1934), «*Палаюча сутність*» (1936); поема – «*Бал в опері*» (1936); сценічний твір «*Кар'єра Джона Ноубоді*» (1933);
  - 1.6. творчість періоду окупації або Другої Світової війни – твір «*Римована тавенда про батька і сина, про два міста і стару пісню*», вірш «*Урок*»; ліро-епічна поема «*Квіти Польщі*» (1944);
  - 1.7. творчість повоєнного періоду – видавнича, перекладацька та літературно-громадська діяльність: видавнича – три великі книги,

що створювалися ще до війни, але видані після її завершення: «Польські чари і чорти, або Хрестоматія чорнокнижництва» (1924), «Польський пияцький словник і вакхічна антологія» (1935), «Чотири століття польської фрашки» (1937), книга «Пегас дибом, або Поетичний паноптикум» (1951), 2-томне видання «Польська фантастична новела» (1949), три поетичні збірки – «Вибрані вірші» (1947–1950), «Нова збірка віршів» (1953), остання збірка – «Весни та осені», видана після смерті митця;

1.8. театральна діяльність Ю. Тувіма – інсценування «Шинелі» Гоголя, створення сценічної студії «Новий театр»;

1.9. перекладацька діяльність Ю. Тувіма.

2. Життєвий шлях та творча доля Юліана Пшибося – польського поета, есеїста, перекладача, реформатора польської поезії та провідного діяча угруповання «Краківський авангард»:

2.1. перший твір митця – вірш «Схід сонця», написаний у 16 років та опублікований у підпільному учнівському журналі;

2.2. літературний дебют – вірш «Теслі» (1922), опублікований у літературному часописі «Скамандр»;

2.3. співпраця із часописом «Стрілка», де було опубліковано поезії митця та публіцистичні і літературно-критичні статті – «Незграби поезії» (1926);

2.4. співпраця із мистецькими часописами «Сучасне мистецтво», «Літературно-науковий кур'єр», «Літературний голос», «Силезький світанок»;

2.5. перша збірка поезій «Гвинти» (1925), наступні збірки – «Обома руками» (1926), «З височини» (1930), «Вглиб лісу» (1932), «Рівняння серця» (1938), «Крутий злет» (1952), «Найменше слів» (1955), «Чорти пана забрали. Антологія поезії боротьби за розвиток та соціальне визволення» (1953), «Знаряддя зі світла» (1958), «Малюнок цілого» (1961), «На знак» (1965), «Невідома квітка» (1968);

2.6. антологія польських народних пісень «Яблунька» (1953);

2.7. літературна дискусія «Ода до турпістів» (1962);

2.8. автобіографічні матеріали «Нотатки без дати» (1970) – видрукувано після смерті митця.

3. Життєвий шлях та творча доля Владислава Броневського:

3.1. сатиричний вірш «Карманьола Хієни» (1922), опублікований в газеті «Робітник»;

3.2. визнання приніс вірш *«Молодість»* (1924), опублікований у журналі *«Скамандр»*;

3.3. поетичні збірки митця – *«Вітряки»* (1925), *«Дими над містом»* (1927), *«Смуток і пісня»* (1932), *«Останній крик»* (1939), *«Примкніть багнети»* (1943), *«Дерево розпачу»* (1945), *«Надія»* (1951), *«Анка»* (1956), *«Нові вірші»* (1957);

3.4. поеми – *«Паризька комуна»* (1929), *«Розповідь про життя і смерть Карла-Вальтера Сверчевського – робітника і генерала»* (1948), *«Мазовія»* (1951), *«Вісла»* (1953).

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія *«Київські полоністичні студії»*. Т. XXXIV).
4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Ульяш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет *«Україна»*, 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. ХХ).

Практичні заняття №№14–15

**Тема: Життєвий шлях та творча доля
Станіслава-Ігнація Віткевича, Бруно Шульца,
Міхала Хороманського**

План

1. Станіслав-Ігнацій Віткевич – яскравий філософ, талановитий прозаїк і визначний драматург:

1.1. поєднання елементів експресіонізму, сюрреалізму, *«метафоричної поетики кошмару»* та театру абсурду в драматургії митця – *«Прагматисти»* (1919), *«Дюбал Вахазар, або На перевалах абсурду»* (1921), *«Каракатиця, або Гірканичний світогляд»* (1922), *«Мати»* (1924), *«Соната Вельзевула, або Правдива подія*

в *Мордоварі*» (1925), *«Ян Кароль Мацей Скажений»* (1922), *«Тумор Мозгович»* (1920), *«Шевці»* (1934);

1.2. філософсько-естетичні погляди С.-І. Віткевича в працях *«Нові форми в мистецтві і викликані ним непорозуміння»* (1919), *«Театр. Вступ до теорії «чистої форми» в театрі»* (1923) та ін.;

1.3. С. Віткевич – автор п'яти романів, з яких два є найвідомішими: *«Прощання з осінню»* та *«Ненаситність»*.

2. Бруно Шульц – найпопулярніший письменник наприкінці ХХ – початку ХХІ століття:

2.1. збірки оповідань *«Цинамонові крамниці»* (1934) та *«Санаторій під клепсидрою»* (1937);

2.2. чотири твори, надруковані поза збірками – *«Осінь»*, *«Республіка мрій»*, *«Комета»* та *«Вітчизна»*;

2.3. твір *«Трактат про манекени»*;

2.4. оповідання німецькою мовою *«Повернення додому»* та фантастична історія про прихід Месії на Галичину – роман *«Месія»*;

2.5. есе *«Містифікація реальності»*.

3. Міхал Хороманський – прозаїк, драматург, прихильник психологічного напрямку в польській літературі:

3.1. перший пригодницький роман *«Білі брати»* (1931);

3.2. психологічний роман *«Ревнощі та медицина»* (1933) – відзначений «Нагородою молодих» Польської Академії літератури;

3.3. збірка *«Оповідання з підтекстом»*;

3.4. дебют в драматургії – п'єса *«Людина дії»* (1935);

3.5. цикл повістей, які розпочато твором *«Пролегомени до всіляких герменевтичних наук»* (1958);

3.6. 1959 рік – найурожайніший в творчості М. Хороманського: три книги *«Шпиталь Червоного Хреста»*, *«Чотири драми без сенсу»*, *«Жінка і чоловік»*;

3.7. твори митця: *«Варіанти»* (1964), *«Дигресія з приводу калош»* (1966), *«Сходами вгору, сходами вниз»* (1967), *«Макумба, або Дерево, що говорить»* (1968), *«У річ вступити»* (1968), *«Словацький тропічних островів»* (1969), *«Рожеві корови і сірі скандали»* (1970), *«Вбивство, молитва і практиканти»* (1971), повість *«Анатомічний атлас кохання»* (1974) та *«Мемуари»*, що опубліковані після смерті митця в 1976 році.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Уляш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. ХХ).

Практичні заняття №№16–17 **Тема: Життєвий шлях та творча доля** **Зоф’ї Налковської, Марії Домбровської,** **Ванди Василевської**

План

1. Зоф’я Налковська як польська письменниця:
  - 1.1. перший роман – *«Жінки»* (1904), який приніс визнання авторці;
  - 1.2. роман *«Князь»* (1907) та збірка оповідань *«Кішечка, або Білі тюльпани»* (1909);
  - 1.3. романи *«Ровесниці»* (1909), *«Нарциза»* (1910) та *«Змії і троянди»* (1913) як критика норм суспільної поведінки аристократії та буржуазії;
  - 1.4. протест проти безглуздості і жорстокості Першої світової війни в збірці оповідань *«Таємниці крові»* (1917) та романі *«Граф Еміль»* (1918);
  - 1.5. проблема стосунків між особистістю і суспільством у збірці новел *«Характери»* (1922);
  - 1.6. автобіографічна повість *«Будинок над луками»* (1925);
  - 1.7. проблема соціальної обумовленості свідомості й психології людини – в романах *«Недобре кохання»* (1928), *«Нетерплячі»* (1938), збірці оповідань *«Стіни всесвіту»* (1931);

1.8. суспільно-звичаєві драми З.Налковської – «Будинок жінок» (1930) і «День його повернення» (1931);

1.9. твір «Роман Терези Геннерт» та роман «Кордон»;

1.10. цикл оповідань «Медальйони» (1947);

1.11. роман «Вузли життя» (1948) – роздуми про причини занепаду II Речі Посполитої.

2. Марія Домбровська – публіцист, активна прибічниця кооперативного руху в Польщі (ідеї Е. Абрамовського), письменниця:

2.1. дебют – публіцистичні статті в польських газетах та журналах;

2.2. збірки оповідань «Діти Вітчизни» (1921), «Гілка черешні» (1922);

2.3. збірка оповідань «Усмішка дитинства» (1923) – нагороджена Премією видавців;

2.4. збірка оповідань «Люди звідти» (1926);

2.5. публіцистичні статті проти політики Пілсудського, відмова від ряду власних нагород;

2.6. роман-епопея «Ночі і дні» (1926–1934), яка складалася із чотирьох романів «Богуміл і Барбара», «Вічні турботи», «Любов», «Вітер в обличчя» – про процеси та наслідки економічного й морального занепаду польської шляхти;

2.7. збірка з 5 новел «Знаки життя» – про життя Польщі з 1920 до 1930-х років;

2.8. драматургічна спадщина авторки – «Геній-сирота» (1939), «Станіслав і Богуміл» (1945);

2.9. діяльність М. Домбровської під час окупації – статті для газети підпільників «Польща бореться» та лекції;

2.10. збірка оповідань «Ранкова зоря» – настрої та передчуття польського народу в перші дні звільнення від окупації;

2.11. книжка «Подорожні нариси» (1956) та збірка літературознавчих досліджень і есе «Думки про діла і людей»;

2.12. роман «Пригоди мислячої людини».

3. Ванда Василевська – літератор, польський політичний діяч:

3.1. літературний дебют – повість «Обличчя дня» (1934) – про процес становлення революційної свідомості робітника;

3.2. роман «Вітчизна» (1935) – своєрідна селянська епопея, в якій зображено долі найбідніших селян-батраків на тлі злободедних

суспільно-політичних подій в історії Польщі з початку ХХ століття і до 1930-х років;

3.3. романи «Земля в ярмі» (1938) та «Полум'я на болотах» (1940);

3.4. історична п'єса «Бартош Гловацький» (1940–1941) про повстання 1974 року під керівництвом Тадеуша Костюшка;

3.5. роман «Зорі в озері» (1941) як продовження «Полум'я на болотах»;

3.6. повість «Райдуга» (1942) – про українське село у період війни;

3.7. останній твір В. Василевської – повість «Просто любов».

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Уляш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. ХХ).

Практичні заняття №№18–19

Тема: Життєвий шлях та творча доля Леона Кручковського та Єжи Анджеєвського

План

1. Леон Кручковський (1900–1962) – найвидатніший представник пролетарської прози міжвоєнного двадцятиліття:

1.1. навчання на хіміко-технічному відділенні Державного промислового училища в Кракові;

1.2. доброволець у новоствореній польській армії;

1.3. перші поезії написані у 16 років, з 1919 року – постійно публікується у краківському журналі «Маски»: вплив ідей «Молодої Польщі» на поезії митця;

1.4. перша та єдина збірка поезій «*Молоти над світом*» (1928): дві тематичні групи творів – вірші про сучасну епоху, в яких простежуються романтичні тенденції і вплив «Молодої Польщі», та про новий марксистський світогляд;

1.5. поетичний цикл «*Чорний острів*», присвячений шахтарському краю, що залишився не опублікованим;

1.6. фантастична повість «*Золотий кулак*» (1927);

1.7. публіцистичні праці митця, приурочені аналізу літературних смаків та ідеологічних завдань епохи;

1.8. роман «*Кордіан і хам*» (1932) – бестселер, який перевидавався чотири рази: ідея твору – довести ілюзорність міфу про національну єдність шляхти та селянства напередодні повстання 1830 року і зняти ореол героїзму із польської шляхти;

1.9. роман «*Павині пера*», присвячений селянському питанню, де показано процес розшарування галичанського села напередодні Першої Світової війни;

1.10. роман «*Тенета*» – зображення маленької людини на фоні епохи, розповідь про події в Польщі впродовж 1936–1937 рр.;

1.11. створення 12 розділів роману про польських шахтарів-емігрантів у Бельгії, твір не був завершений;

1.12. антифашистська п'єса-гротеск «*Даубманн, або Німеччина 1932*» (1933), яка в 1935 році була під назвою «*Герой нашого часу (Даубманн)*» була поставлена на сцені Варшавського театру комедії;

1.13. повоєнна драматургія – п'єса «*Відплата*» (1948), драма «*Німці*» (1949), «*Юліус і Етель*» (1954), «*Перший день свободи*» (1959), «*Смерть губернатора*» (1961);

1.14. останній твір автора – збірка із 4-х оповідань «*Ескізи із некла чесних людей*» (1963).

2. Єжи Анджеєвський (1909–1983) – найвідоміший польський прозаїк ХХ століття:

2.1. навчання на філологічному факультеті Варшавського університету та праця журналіста;

2.2. автобіографічні мотиви у першому романі «*Спокій серця*» (1938);

2.3. спогади з років війни склали тематичну основу збірки оповідань «Ніч» (1945), де найкращими твором є «Перекличка» та «Страстний тиждень»;

2.4. найвідоміший роман митця «Попіл і діамант» (1946–1947), в якому віднайшли своє відображення події в Польщі 1944–1947 рр.;

2.5. публіцистична діяльність Є. Анджейського – збірка статей «Партія і творчість письменника» (1952);

2.6. оповідання «Великий плач паперової голови» (1953) – про смерть Сталіна;

2.7. повість «Темрява покриває землю» (1957);

2.8. повість «Ворота в рай» (1959);

2.9. враження про Париж у творі «Йде, скаче по горах» (1962–1963);

2.10. повість «Апеляція» (1968) – про психічну хворобу героя;

2.11. останні твори митця: оповідання «Уже майже нічого» (1976), «Ось – кінець тобі» (1976), повість «Ніхто» (1983).

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Уляш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. ХХ).

Завдання для самостійного опрацювання (до теми «Літератури міжвоєнного двадцятиліття та періоду окупації»):

1. Життєвий шлях та творча доля найоригінальнішого із польських поетів ХХ ст. Константи-Ільдефонса Галчинського.
2. Здобутки в драматургії міжвоєнного двадцятиліття та періоду окупації.

3. Літературні угруповання міжвоєнного двадцятиліття та періоду окупації.

ПОЛЬСЬКА ПОВОЄННА І НОВІТНЯ ЛІТЕРАТУРА

Практичне заняття №20

Тема: Польська повоенна і новітня література. Епос

План

1. Особливості польської прози 1940–1990-х років: тематика творів, ідейне спрямування, жанрова специфіка, представники та їхні художні твори:

1.1. тематика трагічних подій катастрофи 1939 року та збройного супротиву поляків фашистам на окупованій території і на різних фронтах Другої світової війни (Войцех Жукровський, Станіслав Зелінський, Мельхіор Ванькович, Ян-Юзеф Щепанський, Леопольд Бучковський, Адольф Рудницький та інші):

1.2. поява жанру роману-епопеї (Марія Домбровська *«Пригоди мислячої людини»* (1970), Ярослав Івашкевич – трилогія *«Честь і хвала»* (1956–1962), Єжи Брошкевич – дилогія *«Десять заповідей»* (1970–1971), Галина Аудерська – дилогія *«Шляхи перелітних птахів»* (1973) та *«Бабине літо»* (1974), Єжи Єсиновський – трилогія *«Перед іншим берегом», «Інший берег», «Над прірвою»* (1974–1982), Єжи Путрамент – трилогія *«Втеча», «Повернення»* та *«Донині»* (1978–1983));

1.3. художні твори про події Другої Світової війни на фронтах Західної та Північної Європи, Північної Африки й Середнього Сходу, в яких брали участь польські збройні формування: Мельхіор Ванькович *«Битва за Монте Кассіно»* (1945–1947), Ксаверій Прушинський *«Тринадцять оповідей»* (1946), *«Шлях лежав через Нарвік»* (1945), *«Шабля з Мешихеда»* (1948), Януш Ясеньчик *«Слово про битву»* (1955) та інші.

2. Тема трагічних сторінок Варшавського повстання (мартирологічна тематика) – Роман Братний, Ярослав Івашкевич, Ігор Неверлі та інші):

2.1. жанр публіцистики: книги-документи, книги-звинувачення.

3. Табірна проза – Северина Шмаглевська *«Дим над Біркенау»* (1945), Поля Гоявічинська *«Грати»* (1945), Міхал Русинек *«Із барикади в долину голоду»* (1945), Густав Морцинек *«Записки з-під*

шовковиці» (1945), Тадеуш Боровський, Ян Сідлецький, Кристина Ольшевська «*Ми були в Освенцимі*» (1946), Зоф'я Коссак-Щуцька «*З безодні. Табірні спогади*» (1946), збірка оповідань Зоф'ї Налковської «*Медальйони*» (1946), Тадеуш Боровський «*Прощання з Марією*» (1948) та «*Кам'яний світ*» (1948).

4. Трагедія польських євреїв – Леопольд Бучковський і роман «*Чорний потік*» (1946), Богдан Войдовський й роман «*Хліб для мертвих*» (1971), збірки оповідань «*Маленька людина, німа пташка, клітка і світ*» (1975) та «*Непрямі шляхи*» (1987), Ганна Краль «*Випередити Господа Бога*» (1977), збірки белетризованих репортажів «*Гіпноз*» (1989), «*Танок на чужому весіллі*» (1993), «*Докази існування*» (1995) та «*Там немає вже й жодної річки*» (1998), Генрик Гринберг «*Сімейні нариси*» (1990), «*Спадок*» (1993), «*Діти Сіона*» (1994), «*Батьківщина*» (1999), Анджей Щипйорський «*Початок*» (1986), Адольф Рудницький «*Народна розвага*» (1979), Юзеф Хен «*Новолипки*» (1991).

5. Трагедія польських військовослужбовців, злочинно знищених органами радянських НКВС поблизу Катині – Юзеф Чапський «*Старобільські спогади*» (1944), «*На нелюдяній землі*» (1949), Станіслав Свяневич «*У тіні Катині*» (1976), Владзимеж Одоєвський «*Усе засипле, замете...*» (1973).

6. Соціалістичні ідеї в прозі – література соціалістичного реалізму: твори А. Важика, А. Аугустина, К. Трацевича, А. Твердохліба, М. Шиповської та ін.

7. Тема польського села в прозі – Марія Домбровська й повість «*Весілля у селі*», Вітольд Залевський і повість «*Трактори здобули весну*» (1950), Леслав Бартельський і роман «*Люди за річкою*» (1951), Юліан Кавалець – повісті «*До землі приписаний*» (1962), «*На сонці*» (1963), «*Яструб, що танцює*» (1946), романи «*Сірий орел*» (1973), «*Перепливеши річку*» (1973), Тадеуш Новак – романи «*Чорти*» (1971), «*Дванадцять*» (1974), «*Пророк*» (1977), Ернест Бриль «*Тітка*» (1964), «*Батько*» (1965), Веслав Мисливський «*Оголений сад*» (1967), «*Камінь на камені*» (1984) та інші.

8. Проблема влади і народу – Єжи Анджеєвський повісті «*Темрява покриває землю*» (1957), «*Ворота раю*» (1960) та інші.

9. Еміграційна література: тема боротьби з німецькими та радянськими окупантами польської Армії Крайової (Ян-Новак Єзеранський «*Варшавський кур'єр*» (1978), Казимеж Леський

«Дивний калейдоскоп життя» (1989), Казимеж Ґожковський «Хроніка Анджея: записки з підпілля 1939–1941» (1989) та інші).

10. Література на переломі століть і поетик: «покоління 60-х»: Ольга Токарчук, Анджей Стасюк, Ізабела Філіп'як, Пйотр Чаканський, Яцек Собчак, Марек Сеправський, Мануела Гретковська, Влодзимеж Баловек та інші.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Уляш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. ХХ).

Практичне заняття №№21–22

Тема: Польська повоєнна і новітня література.

Лірика та драма

План

1. Форми прояву ліризму:

1.1. проблема війни, кризи гуманізму і надії на майбутнє: Юліан Пшибось та збірка «Доки ми живі» (1944), Мечислав Яструн – збірка «Насторожений час», Адам Важик – збірка «Серце гранати», Єжи Путрамент – збірка «Війна і весна»;

1.2. поезія польського соціалістичного реалізму – Ю. Тувім, А. Важик, В. Броневський, С.-Р. Добровольський, А. Браун, Т. Куб'як, Л. Левін та інші;

1.3. нове покоління поетів – Тадеуш Ружевич та збірки «Рівнина» (1954), «Відкрита поема» (1956), «Форми» (1958), «Розмова з принцом» (1960), «Ніщо в пальті Проспера» (1962), «Обличчя» (1964) й ін.;

1.4. В. Шимбровська та збірки *«Тому ми живемо»* (1952), *«Питання, які ставлять собі»* (1954), *«Воляння до Єті»* (1957), *«Сіль»* (1962), *«Вибрані вірші»* (1964), *«Сто втіх»* (1967);

1.5. філософська лірика Мечислава Яструна – збірки *«Генези»* (1959), *«Фруктова зона»* (1964), *«Емблема пам'яті»* (1969), *«Острів»* (1973);

1.6. лірика як різновид індивідуальної молитви до Бога в збірках Яна Твардовського *«Вірші»* (1959), *«Знаки довіри»* (1970), *«Зошит у клітинку»* (1973), *«Вибрані поезії»* (1979);

1.7. напрям «мовленнєвого експерименту» в збірках Мирона Бялошевського *«Обертання речей»* (1956), *«Рахунок забаганок»* (1959), *«Хибні емоції»* (1961), *«Було й було»* (1965);

1.8. міфотворчий напрям в поезії Єжи Герасимовича – збірки *«Дива»* (1956), *«Повернення в країну добра»* (1957), *«Башта меланхолії»* (1958), *«Міф про святого Єжи»* (1959), *«Польські різдвяні пісні»* (1966);

1.9. селянський побут та спосіб мислення в збірках Тадеуша Новака *«Пророки вже йдуть»* (1956), *«Сліпі колеса фантазії»* (1958), *«Псалми для домашнього вжитку»* (1959), *«Зернятко трави»* (1964), *«На світанку»* (1966);

1.10. «угруповання неокласиків» – Ярослав-Марек Римкевич й книга *«Що таке класицизм»* та поетичні збірки *«Людина з головою яструба»* (1960), *«Метафізика»* (1963), *«Анімула»* (1964), книга *«Це класицизм»* літературознавця Ришарда Пшибильського;

1.11. неокласик Збігнев Герберт – збірки *«Струна світла»* (1956), *«Гермес, пєс і зірка»* (1957), *«Вивчення предмета»* (1961), *«Напис»* (1969), *«Елегія на прощання»* (1990) та інші;

1.12. поетичне «Покоління-56»: Станіслав Грохов'як, Анджей Бурса, Галина Посвятовська, Уршуля Козьол, Єжи Гарасимович, Тадеуш Новак, Тадеуш Слив'як, Едвард Стахура, Ернест Бриль;

1.13. «нова хвиля», або «Покоління-68»: Станіслав Бараньчак, Адам Загаєвський, Юліан Корнгаузер, Ришард Криницький, Єва Липська, Єжи Кронхольд, Яцик Березін та інші;

1.14. «Покоління-76»: Юзеф Баран, Ева Філіпчук, Томаш Яструн, Броніслав Май, Антоній Павляк, Ян Полковський та інші.

2. Еволюція драми в польській культурі:

2.1. тема війни та фашистської окупації – Леон Кручковський «Відплата» (1948), «Німці» (1949), Анна Свірщинська «Орфей» (1946), «Постріли на вулиці Довгій», Стефан Отвіновський «Пасха» (1946), Тадеуш Голуя «Будинок поблизу Освенциму» (1948), «Суха місцина» (1948), Галини Аудерської «Доки ми живемо» (1954), Єжи Брошкевича «Прийшов розповісти» (1964) та інші;

2.2. п'єси, написані в дусі соціалістичного реалізму: Єжи Лютовський «Випробування сил» (1950), «Небезпечне чергування» (1955), «Крім» (1953);

2.3. висміювання бюрократизму та лицемірства польських чиновників в комедіях Єжи Юрандота «Такі часи» (1954), Здислава Сковронського «День народження пана директора» (1954);

2.4. історична тематика – драма Олександра Малішевського «Шлях до Чорнолісу» (1953), драма Людвика-Єроміна Морстіна «Поляки не гуси» та в п'єсах Ярослава-Марека Римкевича, Єжи Сіто, Томаша Лубенського, Владислава Терлецького, Владислава Завістовського та інших;

2.5. період ідеологічної «відлиги» – на сцені польського театру репертуар кращих митців Західної Європи та США: Б. Брехта, Ж.-П. Сартра, Ж. Ануя, А. Камю, А. Міллера, Е. Йонеско та інших;

2.6. реалістична психологічна драма – Єжи Брошкевич «Скандал в Хеллберзі» (1961), «Неспокій перед мандрівкою» (1962), «Я прийшов розповісти», Богдан Дроздовський «Поховальна процесія» (1960), Єжи Пшездецький «Жменя піску» (1963), Ярослав Івашкевич «Червнена ніч» (1979);

2.7. Тадеуш Ружевич та Славомир Мрожек як засновники поетичної та параболічної драми;

2.8. польська драматургія кінця 1980-х років – початку ХХІ ст.: старше покоління – Януш Гловацький та п'єси «Полювання на тарганів» (1990), «Антигона в Нью-Йорку» (1992), «Четверта сестра» (1999), Едвар Редлінський та п'єса «Диво на Грінпойнті» (1995), Веслав Мисливський та драма на сільську тему «Реквієм для господині» (2000);

середнє покоління – Тадеуш Слободзянек «Цар Микола» (1985), «Громадянин Пекосевич» (1986), «Пророк Ілля» (1992), «Мерлін» (1993), «Наш клас» (2008) та інші;

молодше покоління – Лідія Амейко «Страсті Господні в пляшці» (1995), «Фарраго» (1997), Єжи Лукош «Томас Манн»

(1995), «Могильщик королів» (1997), Міхал Вальчак «Подорож всередині кімнати» (2002), Ян Клята «Трансфер!» (2006), Магда Фертач «Історія сміття» (2008), Марек Прухневський «Люцина та її діти» (2003), Павел Демирський «Не дивуйся, коли прийдуть підпалювати твій дім» (2006), Анджей Стасюк «Ніч. Словянсько-німецький медичний трагіфарс» (2006).

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Уляш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. ХХ).

Практичні заняття №№23–24

Тема: Життєвий шлях та творча доля Марека Гласка, Марека Новаковського та Тадеуша Ружевиша

План

1. Марек Гласко – представник «Покоління–56» та автор гострокритичних новел і повістей:

1.1. журналістська діяльність та дебют як письменника – збірка оповідань «Перший крок у хмарах» (1956);

1.2. твори 1950–1960-х років – «Цвинтарі» (1958), «Наступний до раю» (1958), «Оповідання» (1963), «Всі відвернулися» (1964), «Брудні вчинки» (1964), роман «Сова, дочка пекаря» (1968) про долю самотньої людини в сучасному жорсткому світі;

1.3. автобіографічна книга про початок життєвого шляху – «Красиві, двадцятирічні» (1966);

1.4. подорожі письменника до Франції, Італії, Швейцарії, Англії, Німеччині, Ізраїлю, США та так звані польські, американські, ізраїльські оповідання письменника.

2. Марек Новаковський – представник «нової хвилі» або «Покоління–68»:

2.1. твори 1960–1970-х років – *«Цей старий злодій»* (1958), *«Бенек-квітникар»* (1961), *«Сильна гарячка»* (1963), *«Запис»* (1965), *«Стилет»* (1971), *«Закрита система»* (1972), *«Смерть черепахи»* (1973), *«Князь ночі»* (1978);

2.2. твори 1800-х років – критика тогочасної польської влади в творах *«Хто це зробив?»* (1981), *«Рапорт про воєнний стан»* (1982), *«Вовки підкрадаються з усіх боків»* (1985);

2.3. твори 1990-х років – збірки *«Ното Polonicus»* (1992), і *«Грецький бог»* (1993) – філософські роздуми та ззастороги стосовно сучасної Польщі;

2.4. твір *«Мій словник ПНР»* (2002) – про численні негативні явища в країні, руйнування соціальних зв'язків, корупцію, аморальні закони.

3. Тадеуш Ружевич – найвідоміший польський літератор сучасності:

3.1. під час війни вийшла нелегально з друку перша поетична книга *«Лісове відлуння»*;

3.2. видавець підпільної партизанської газети *«Голос із кущів»*;

3.3. «книги смутку»: перша повоєнна віршована збірка *«Неспокій»* (1947), друга – *«Червона рукавичка»* (1948);

3.4. тема війни в збірці *«Рівнина»* (1954);

3.5. соціалістичний реалізм у поетичній збірці *«П'ять поем»* (1950);

3.6. у 1950-х роках – представник напряму «поетичної моралістики» – віршовані збірки *«Час, який іде»* (1951), *«Вірші й картини»* (1952), *«Срібний колос»* (1955), *«Відкрита поема»* (1956), *«Вибрана поезія»* (1957), *«Форми»* (1958);

3.7. твори 1960-х років: дві поеми, присвячені закордонним мандрівкам та трьохмісячному перебуванню в Італії: *«І в Аркадії – я»* (1961), *«Ахерон опівдні»* (1967);

3.8. твори 1960–1970-х років: віршовані збірки *«Розмова з князем»* (1960), *«Голос аноніма»* (1961), *«Зелена троянда»* (1961), *«Ніщо в пальті Проспера»* (1962), *«Обличчя»* (1964), *«Третє обличчя»* (1968), *«Регіо»* (1969), *«Маленька душа»* (1977) та інші;

3.9. твори 1990-2000-х років: поетичні збірки «*Барельєф*» (1991), «*Завжди фрагмент*» (1966), «*Ніж професора*» (2001), «*Сіра сфера*» (2002), «*Вихід*» (2004), «*Посмішки*» (2005), «*Купи kota в мішку*» (2008);

3.10. драматургія Тадеуша Ружевича: дебют в 1960-х роках п'єсами «*Картотека*» (1960), «*Група Лаокоона*» (1961);

3.11. тема критики міщанського, обивательського ставлення до життя, тема входження технічної цивілізації у життя простої людини, її вплив на психологію та стосунки людей в п'єсах «*Свідки, або Наша мала стабілізація*» (1962), «*Смішний дідок*» (1964), «*Прерваний акт*» (1964), «*Вийшов з дому*» (1964), «*Спагеті і меч*» (1964), «*Стара жінка висиджує*» (1966), «*Моя донечка*» (1966), «*Природній проріст*» (1968) та ін.;

3.12. концепція «відкритого театру» в п'єсах 1970–1980-х років: «*Похорон по-польськи*» (1971), «*Рачки*» (1971), «*Непорочний шлюб*» (1974), «*Голодний іде геть*» (1976), «*Пастка*» (1982) та ін.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Уляш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. ХХ).

Практичне заняття №25

Тема: Життєвий шлях та творча доля Славомира Мрожека, Теодора Парницького та Тадеуша Новака

План

1. Славомир Мрожек – представник польської «драми абсурду»:
  - 1.1. діяльність в краківській газеті «*Польський щоденник*»;

1.2. літературний дебют – прозова збірка *«Слон»* (1957);

1.3. письменницька слава – цикли гумористичних оповідань і малюнків, які були опубліковані в польській періодиці, а згодом вийшли окремим виданням;

1.4. оповідання С. Мрожека, що увійшли до збірок *«Розповіді з Джмелевої гори»* (1953), *«Практичні напівпанцири»* (1953), *«Маленьке літо»* (1956), *«Слон»* (1957), *«Дощ»* (1962), *«Два листи»* (1970);

1.5. у 1960-х роках публікує чимало творів у періодиці, зокрема в газетах *«Культурний огляд»*, *«Польський щоденник»*, *«Літературне життя»*, журналах *«Діалог»*, *«Огляд»*, *«Культура»*;

1.6. С. Мрожек як художник-карикатурист;

1.7. драматичні твори митця – п'єси *«Поліція»* (1958), *«Індик»* (1960), *«У відкритому морі»* (1961), *«Стриптиз»* (1961), *«Кароль»* (1961), *«Забава»* (1962), *«Смерть поручника»* (1963), *«Танго»* (1964);

1.8. драматургія 1970-х років – п'єси *«Бійня»* (1973), *«Щасливий випадок»* (1971), *«Емігранти»* (1974), *«Горбань»* (1975) та інші;

1.9. драматургія 1980–1990-х років – п'єси *«Пішки»* (1980), *«Посол»* (1982), *«Контракт»* (1986), *«Портрет»* (1987), *«Кохання в Криму»* (1993), *«Прекрасний вигляд»* (1999).

2. Теодор Парницький як автор історичної прози:

2.1. епоха Римської імперії в романі *«Аецій – останній римлянин»* (1936);

2.2. історія періоду раннього Середньовіччя в романі *«Срібні орли»* (1944);

2.3. романи 1950–1970-х років: *«Кінець згоди народів»* (1955), *«Слово і тіло»* (1959), *«Місячне обличчя»* (1961), *«Нова казка»* (1962–1970), *«Тільки Беатріче»* (1962), *«Кола на піску»* (1966), *«Убий Клеопатру»* (1968), *«Друге життя Клеопатри»* (1969), *«Муза далеких подорожей»* (1970) та ін.

3. Тадеуш Новак – поет і прозаїк, представник міфологічного напрямку в польській літературі, автор 450 віршів, 9 прозових творів та декількох збірок оповідань:

3.1. поетичний дебют – вірш *«Село»*, надрукований в 1948 році в тижневику *«Віття»*;

3.2. низка поетичних збірок, серед яких *«Вчуся говорити»* (1953) та *«Порівняння»* (1954);

3.3. другий дебют митця – збірка *«Пророки вже відходять»* (1956);

3.4. поезії – «*Випадкова уява*» (1958), «*Псалми для домашнього використання*» (1959), «*Колядки посередника*» (1962), написані в формі пісень, колядок, балад та псалмів;

3.5. літературна нагорода ім. С. Пентака (1965 та 1969 рр.) за збірку поезій «*Зернятко трави*» та за роман «*А як королем, а як катом будеш*»;

3.6. 1968 рік – нагорода міста Кракова за творчий доробок; наприкінці 1960-х років присуджена премія Фундації імені Косцельських;

3.7. роман «*Воляння до небес*» (1982) та збірка поезій «*Молитви і чотки*» (1988);

3.8. збірка віршів, надрукована після смерті митця: «*Ранні молитви – вечірні молитви*» та невідомі прозові твори «*Я ще їх чую, я ще їх бачу*» й «*Як у розбитому дзеркалі*» (1999).

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Уляш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. ХХ).

Практичні заняття №№26–27

Тема: Життєвий шлях і творча доля Збігнева Герберта та Ришарда Капусницького

План

1. Збігнев Герберт як найвидатніший польський поет-неокласик ХХ століття:

1.1. вірші «*Прощання з вереснем*», «*Напис*» і «*Золота середина*», опубліковані в тижневику «Сьогодні і завтра»;

1.2. на початку «ідеологічної відлиги» (1956) надрукував свою першу поетичну збірку *«Струна світла»*;

1.3. збірка есе *«Варвар у саду»* як враження від закордонної подорожі Австрією, Італією, Францією, Великою Британією;

1.4. друга поетична збірка *«Гермес, пес і зірка»* (1957) – складається із двох частин: вірші й поетична проза;

1.5. третя поетична збірка митця – *«Ескіз предмета»* (1961), за котру автор стає лауреатом Студентського фестивалю культури в Гданську;

1.6. четверта збірка *«Напис»* (1969) – визнана найкращою книгою 1969 року, нагороджена премією Лодзинського фестивалю поезії;

1.7. збірка *«Вибрані вірші»* (1971);

1.8. поетична збірка *«Пан Когіто»* (1974) – найвизначніша авторська збірка;

1.9. реакція на трагедію запровадженого в Польщі воєнного стану – поетична збірка *«Репорт із міста в облозі та інші вірші»* (1983);

1.10. останні поетичні збірки З. Герберта – *«Елегія на прощання»* (1990), *«Ровіго»* (1992), *«Епілог бурі»* (1998), *«89 віршів»* (1998);

1.11. З. Герберт як автор кількох збірок есе та оповідань, в яких містяться подорожні нотатки, написані під час мандрівок Європою: *«Варвар у саду»* (1962), *«Натюрморт із вудилом»* (1993), *«Лабіринт біля моря»* (2000), *«Король мурашок. Приватна міфологія»* (2001), *«Гордіїв вузол і інші розпорошені твори 1948–1998 рр.»* (2001), *«Митець з Делфта» й інші віднайдені твори»* (2008);

1.12. З. Герберт як драматург та автор радіоп'єс – *«Печера філософів»* (1956), *«Реконструкція поета»* (1960), *«Друга кімната»* (1958), *«Лялек. Драма на два голоси»* (1961), *«Листи наших читачів»* (1972);

1.13. перше повне видання драматичних творів З. Герберта – *«Драми (зібрання)»* (1997), друге – *«Драми»* (2007).

2. Ришард Капусницький – найвидатніший письменник-репортажист в польській літературі:

2.1. дебют у літературі – вірші в тижневику *«Нині й завтра»*, співпраця із молодіжним часописом *«Штандарт молодих»*;

2.2. збірка репортажів, приурочена польській провінції, – *«Буш по-польськи»* (1962) із підзаголовком *«Принагідні історії»*;

2.3. нарис із трьохмісячної подорожі до 7 азійських і закавказьких республік СРСР – книга *«Киргиз злазить з коня»* (1968);

2.4. співробітник Польської агенції преси – відрядження до країн Африки та дві книги: *«Чорні зорі»* (1963) і *«Якби вся Африка»* (1969);

2.5. перша книга з латиноамериканської серії – книга *«Чому загинув Карл фон Шпреті»* (1970), що увійде до збірки *«Христос із карабіном на плечі»* (1975);

2.6. книга про перебування в Анголі – *«Ще один день із життя»* (1976) як переломна у творчості репортера;

2.7. збірка *«Футбольна війна»* (1978) – репортажі з подорожей до Африки й Південної Америки;

2.8. всесвітнє визнання за книгу *«Імператор»* (1978) – розповідь про правління і падіння останнього імператора Ефіопії;

2.9. розповідь про останні роки правління іранського шаха Моххамеда Рези Пахвалі – твір *«Шакіншах»* (1982);

2.10. творча діяльність під час воєнного стану: поетична збірка *«Нотатник»* (1986) й збірка нарисів, репортажних уривків і рефлексій над життям *«Лapidарій»* (1990) – своєрідний цикл-щоденник;

2.11. есей *«Імперія»* (1993) – про мандрівку Афганістаном, Грузією, Киргизією;

2.12. тема Африки у збірці спогадів *«Гебан»* (1998);

2.13. професійна автобіографія *«Подорожі з Геродотом»* (2004);

2.14. останні твори – поетична збірка *«Закони природи»* (2006) і збірка лекцій та есеїв – *«Цей інший»* (2006).

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.

3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакулі; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

5. Уляш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття): монографія. Київ: Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії; т. XX).

Практичні заняття №№28–29
Тема: Життєвий шлях та творча доля
Єжи Гарасимовича і Станіслава Бараньчака

План

1. Єжи Гарасимович – польський поет, визначний представник «Покоління–56»:

1.1. літературний дебют в періодиці у 1953 році окремими поезіями та поетичною прозою в краківському виданні «Літературного життя»;

1.2. поетична збірка «Дива» (1956);

1.3. засновник літературної групи «Мушина» (1957–1963);

1.4. поетичні томи – «Вежа меланхолії» (1958), «Міф про Святого Юрія» (1959), «Йде до осені» (1962), «Підсумок зелені» (1964), «Будування лісу» (1965), «Польські пасторальки» (1966), «Польські мадонни» (1969), «Зелене газдівство» (1969), «Знаки над домом» (1971), «Бар на Ставах» (1972), «Гербарій» (1972), «Польська веранда» (1973), «Малопольща» (1974), «Донька різника» (1974), «Вітрильник та інші вірші» (1974), «Барокові часи» (1975), «Нові вірші» (1975), «Полювання із соколом» (1977), «Любовні вірші» (1979), «Все знаєш» (1986), «Із ногами на столі» (1981), «Весілля русалок» (1982), «Ціла гора барвінку» (1983), «На повну силу» (1985), «Зодягнена лиш в трави полонин» (1988), «Козацькі бунчуки» (1991), «За що ми завтра купимо хліб» (1991), «Еротики» (1992), «Черемшаник» (1993), «Зимівник» (1994), «Самотній яструб» (1995), «Срібне весілля» (1997), «Любов у горах» (1997), «Вірші та нові inedita» (1999);

1.5. проблема національних меншин у збірках «Лемківські елегії» та «Руський світильник»;

1.6. переклад праць «Молодий Краків – поезія» (1988) та «Пишемо наш Краків» (1990).

2. Станіслав Бараньчак – поет, перекладач, літературний критик, есеїст, літературознавець і викладач, представник так званої лінгвістичної течії «Нової хвилі»:

2.1. літературний дебют поета і критика на шпальтах щомісячного часопису «Одра» (1965);

2.2. перша книжка – «Корекція обличчя» (1968);

2.3. еміграція до США – викладач польської літератури в Гарварді, головний редактор журналу «Польський огляд», співзасновник паризького літературного часопису «Літературні зошити», постійний співпрацівник періодичного видання «Інші тексти», член президії Товариства польських письменників;

2.4. перекладацька діяльність – твори «Збережене в перекладі. Нариси про мистецтво перекладу поезії», «Малий, але максималістський Перекладацький маніфест, або Пояснення того, що вірші перекладають також для пояснення іншим перекладачам, що більшість перекладів віршів не можна пояснити»;

2.5. збірка «Хірургічна точність» – відзначена у 1999 році літературною премією «Ніке»;

2.6. новаторство в поетичному стилі митця – лінгвістична поезія: особливості форми, змісту, синтаксису;

2.7. збірка «Триптих з бетону, утоми та снігу» (1980), що складається з трьох ліричних циклів: «мешкальні вірші» («Тулитися у себе»), «обставинні вірші» («Зимовий щоденник»), «споживчі вірші» («Дійти до прилавка»).

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Уляш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. ХХ).

Практичні заняття №№30–31
Тема: Життєвий шлях та творча доля
Кароля Войтила, Анджея Стасюка, Ізабели Філіп'як

План

1. Кароль Войтила, Папа Римський Іван Павло II – теолог, філософ, проповідник, поет, драматург, прозаїк:

1.1. навчання на факультеті полоністики в Ягеллонському університеті, участь в роботі школи-театру «Студія 39», підпільне навчання в Духовній семінарії в Кракові;

1.2. діяльність, пов'язана з релігією – пастирство, освітній працівник Люблінського католицького університету (з 1954 р.), єпископ (1958), архієпископ Кракова (1963), кардинал (1967), Папа Римський (жовтень 1978 р.);

1.3. перші твори, написані в Вадовицях, де як актор та режисер брав участь у виставах в Католицькому домі та шкільному театрі – поетична збірка *«Бескидські балади»* (1933), опублікована в *«Дзвіночку»* – додатку до краківського тижневика *«Недільний дзвін»*;

1.4. літературні твори *«Пісня про прихованого Бога»* і *«Голос Кармелю»* (1946), поеми *«Кар'єр»* (1957), *«Міркування про смерть»* (1975), *«Костел»* (1963), *«Пасхальне богослужіння»* (1966), *«Думаю – Вітчизна»* (1979);

1.5. поетичний том *«Слов'янська книга»* – 17 сонетів і більші за обсягом твори: вірш *«Бесіда»*, рапсодії *«Музика»*, *«Слово-Логос»*, гімн *«Магніфікат»* (1955), *«Псалтир – слов'янська книга»* (1996);

1.6. драми *«Іов»* (1940), *«Ієремія»*, видані в томі *«Поезії та драми»*;

1.7. драма *«Брат нашого Бога»*.

2. Анджей Стасюк – прозаїк, поет, драматург, журналіст і критик:

2.1. діяльність видавництва *«Чорне»* (1996), засноване разом із дружиною в селі Воловець;

2.2. літературний дебют – збірка оповідань *«Мури Хеврону»* (1992), що є автобіографічною книгою;

2.3. книга *«Білий ворон»* (1994) та віршована збірка *«Вірші любовні й не зовсім»* (1994);

2.4. книга спогадів автора *«Як я став письменником. Спроба інтелектуальної біографії»* (1998);

2.5. 1990-ті роки: *«Галицькі оповідання»* (1994), збірка оповідань *«Через ріку»* (1996), книжка *«Дукля»* (1997), роман *«Дев'ять»* (1999);

2.6. 2000-ті роки: написані в жанрі травелога – оформлення в художній формі мандрівних нотаток (книга *«Моя Європа. Два есе про Європу, що зветься Центральною»* (2000), книга *«Дорогою на Бабабаг»* (2004), книга *«Дойчланд»* (2007);

2.7. драми – *«Дві п'єси (телевізійні) про смерть»* (1998), *«Мухи»* (2000), *«Ніч, або Слов'янсько-німецький медичний трагіфарс»* (2005), *«Темний ліс»* (2007), *«В очікуванні турка»* (2009);

2.8. книги *«Щоденник, писаний пізніше»* (2010), *«Грохів»* (2012), *«Немає експертів при жовтих дорогах»* (2013), *«Схід»* (2014). *«Навприсядки»* (2015), *«Віслюком»* (2016), *«Бескидські і світові хроніки»* (2018);

2.9. переклад творів А. Стасюка українською мовою – *«Дев'ять»* (2001), *«Моя Європа»* у співавторстві з Ю. Андруховичем (2001, 2005, 2007), *«Дорогою на Бабадах»* (2007), *«Фадо»* (2009), *«Галицькі оповідання»* (2014), *«Схід»* (2015).

3. Ізабела Філіп'як (Морська) – сучасна письменниця, фейлетоністка, публіцистка, авторка романів, оповідань, драм, поезій, викладачка, науковець:

3.1. літературний дебют – оповідання *«Здобич»* (1990) в паризькому часописі *«Контакт»* та дебютна збірка *«Смерть і спіраль»* (1992), до якої ввійшли 14 оповідань;

3.2. роман *«Абсолютна амнезія»* (1995);

3.3. збірка малої прози *«Синій звіринець»* (1997);

3.4. підручник із письменницької майстерності *«Творче письмо для молодих панянок»* (1999);

3.5. збірка фейлетонів *«Культура ображених»* (2003);

3.6. засновниця фундації *«Письменники за мир»* (2010).

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.

3. Радішевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Уляш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. ХХ).

Завдання для самостійного опрацювання

(до теми «Польська повоєнна і новітня література»):

1. Тематична спрямованість польської прози 1940–1990-х років.
2. Еволюція драми в польській літературі 1940–1990-х років.
3. Форми прояву ліризму в польській літературі 1940–1990-х років.

ЛІТЕРАТУРА ПОГРАНИЧЧЯ ТА ЕМІГРАЦІЇ

Практичне заняття №32

Тема: Література пограниччя та еміграції. Феномен «малої батьківщини». Життєвий шлях та творча доля Ярослава Івашкевича

План

1. Ярослав Івашкевич (1894–1980) – видатний польський письменник, перекладач та громадський діяч:
  - 1.1. життєвий шлях митця;
  - 1.2. літературні спроби молодого митця під впливом молодопольського модернізму;
  - 1.3. співпраця із поетичною групою «Скамандр».
2. Творчість міжвоєнного двадцятиліття:
  - 2.1. перший період – київський (до 1918 р.): літературний дебют в 1915 році віршем «Ліліт», надрукованим в київському польськомовному часописі «Ріого»;
  - 2.2. твори першого періоду: поема «Молодість пана Твардовського» (1912–1915), повість «Втеча у Багдад» (1916), віршовані збірки «Восьмивірші», «Діонісій», «Касиди»;
  - 2.3. другий період – варшавський: повісті «Зенобія Пальмура» (1920), «Осіння учта», поетичні збірки «Повернення до Європи» (1931), «Інше життя» (1937), повість «Місяць сходить» та романи «Червоні щити», «Чоловіча змова» (1930), «Блендомирські пристрасті» (1938), оповідання «Пани з Вілька» (1933), «Сонце в

кухні» (1938), п'єси «*Літо в Ноані*» (1936–1937) і «*Маскарад*» (1939).

3. Тема війни в поезії Я. Івашкевича у віршованій збірці «*Олімпійські оди*» (1948).

4. Творчість періоду окупації Польщі – три тематичні напрями:

4.1. філософсько-дидактична тематика (оповідання «*Битва на Седжмурській рівнині*» (1942));

4.2. морально-релігійна (повість «*Мати Йоанна від ангелів*» (1943));

4.3. антифашистська (оповідання «*Стара цегельня*» (1943), повісті «*Млин на Лютині*» (1945), «*Ікар*» (1945).

5. Зріла творчість митця – поетичні збірки «*Коса осені*» (1954), «*Темні стежки*» (1957), «*Завтра жнива*» (1963), «*Цілий рік*» (1967), «*Ксенії та елегії*» (1970), поетичні томи «*Італійський співаник*» (1974), «*Мапа погоди*» (1977), «*Музика ввечері*» (1980); проза – роман-есе «*Шопен*» (1955), повісті «*Коханці з Марони*» (1961), «*Загруддя*» (1976), драми «*Одруження пана Бальзака*» (1959), «*Космогонія*» (1967) та інші.

6. Центральний твір творчості Я. Івашкевича – роман-епопея «*Честь і хвала*», над яким письменник працював 11 років:

6.1. тема роману – події з 1914 до 1947 років, про історичні зрушення, які відбулися в житті польського суспільства першої половини ХХ ст. у їх взаємозв'язку із життям представників різних соціальних верств;

6.2. життєві долі кількох поколінь родин Ройських, Тарло, Шиллерів, Мишинських та Голомбеків;

6.3. тема України в романі;

6.4. твір митця як роман-сповідь.

7. Значення творчості Ярослава Івашкевича для розвитку польської літератури ХХ ст.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.

3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Ульяш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. ХХ).

Практичне заняття №33

Тема: Життєвий шлях та творча доля Казимежа Вежинського і Мельхіора Ваньковича

План

1. Казимеж Вежинський (1894–1969) – видатний польський поет, прозаїк та есеїст:
- 1.1. перша збірка поезій *«Весна і вино»* (1919);
  - 1.2. поетичні збірки *«Горобці на даху»* (1921), *«Велика Ведмедиця»* (1923), *«Щоденник любові»* (1925), *«Розмова з пущою»* (1929), *«Фанатичні пісні»* (1929), *«Гіркий урожай»* (1933);
  - 1.3. довоєнні та воєнні збірки *«Трагічна воля»* (1936), *«Кургани»* (1938), *«Стрічка з «Варшав'янки»»* (1939), *Варшавський барбакан»* (1940), *«Земля-Вовчиця»* (1941), *«Роза вітрів»* (1942), *«Балади про Черчіля»* (1940), *«Хрести та мечі»* (1946);
  - 1.4. еміграційна творчість – повоєнні збірки *«Корець маку»* (1951), *«Сім підків»* (1954), *«Тканина землі»* (1960), *«Скриня на плечах»* (1964), *«Чорний полонез»* (1968), *«Сон-мара»* (1969);
  - 1.5. проза митця: дві збірки воєнних оповідань *«Межі світу»* (1933) та *«Бійня»* (1944), вибірка театральних рецензій та фейлетонів *«У гардеробі духів»* (1938), літературний огляд *«Сучасна польська література в еміграції»* (1943), книга про життя в Америці *«Моя приватна Америка»* (1966), збірка спогадів-есе *«Циганською кибиткою. Міста, люди, книжки»* (1966).
2. Мельхіор Ванькович (1892–1974) – польський прозаїк, публіцист, журналіст, учасник битви під Монте-Кассіно:
- 2.1. зображення панорамного життя польського народу в творах *«На стежках Сментека»* (1936), *«Вогнище сили»* (1938), *«Естафета»* (1938);
  - 2.2. монографія *«Битва за Монте-Кассіно»* (1945–1947);
  - 2.3. збірка листів *«Мельхіор і Кристина Ваньковичі. Листування»* (1993);

2.4. дитинство письменника в автобіографічному романі «*Цуценячі роки*» (1934);

2.5. утвердження ідеалів життя, сім'ї й автобіографічні мотиви в романі «*Трава на кратері*» (1950);

2.6. збірник есе «*Графин Лафонтена*».

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.

3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

5. Уляш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. ХХ).

Практичні заняття №№34–35

Тема: Життєвий шлях та творча доля

Станіслава Вінценза, Марії Шофер, Юзефа Вітлінна

План

1. Станіслав Вінценз (1888–1971) – польський прозаїк та есеїст:

1.1. перша частина роману «*На високій полонині*» (1936);

1.2. есеї «*На стороні діалогу*» (1983), «*Повоєнні перипетії Сократа*» (1985) та інші;

1.3. епос про Гуцульщину – вінцензівський цикл «*На високій полонині*»: перша частина – «*Правда старовіку*» (1938), частина друга – «*Нові часи. Чвари*» (1970), «*Нові часи. Листи з неба*» (1974), частина третя – «*Барвінковий вінок*» (1979).

2. Марія Шофер (1884–1967) – письменниця-аматорка з галицько-подільського пограниччя:

2.1. проблема міжетнічного непорозуміння в творі «*Гжєнди. Оповідання з холодного Поділля*» (1932);

2.2. п'єса «*Exodus*» (1945).

3. Юзеф Вітлінн (1896–1976) – поет, письменник, перекладач і критик:

3.1. збір матеріалу в «французький» період творчості (1929–1932 рр.) для роману *«Сіль землі»* (1936) – експресіоністичний твір про початок Першої світової війни;

3.2. збірка нарисів *«Орфей у пеклі ХХ століття»* (1963), патріотична та особиста лірика (цикл *«Есенції»*);

3.3. перекладацька діяльність – шумерський епос *«Гільгамеш»*, романи Йозефа Рота *«Йов. Роман про простого чоловіка»*, *«Цинпер та його батько»*, *«Крипта капуцинів»*, книжка Джона Херсі *«Хіросіма»*;

3.4. збірка есе-спогадів *«Мій Львів»* (1946).

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.

3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

5. Уляш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. ХХ).

Завдання для самостійного опрацювання

(до теми «Література пограниччя та еміграції»):

1. Феномен літератури польсько-українського пограниччя. Фольклорна основа художніх праць.

2. Польська еміграційна література як феномен (Юзеф Мацкевич (Німеччина), Чеслав Страшевич (Уругвай), Лео Липський (Швейцарія), Тадеуш Новаковський (Великобританія), Константи Єленський (Франція), Мар'ян Чухновський (Великобританія), Єжи Пйотркевич (Великобританія), Мар'ян Панковський (Бельгія), Анджей Буша (Канада)).

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Виникнення «Молодої Польщі» як ствердження модерністських тенденції в польській літературі. Вплив філософії та інших літератур.
2. Теоретичні праці польського модернізму (Зесон Пшесмицький і його цикл статей «Гармонії та дисонанси» (1891 р.), Казимеж Вика «Польський модернізм» (1959 р.), Ю. Кшижановський «Польський нероромантизм» (1963 р.)).
3. Явище сецесії в польській літературі.
4. Етапи розвитку «Молодої Польщі» як історичного літературного періоду (1890–1918 рр.).
5. Прозові жанри в епоху «Молодої Польщі».
6. Молодопольська поезія.
7. Синтез мистецтв у драматургії в епоху «Молодої Польщі».
8. Творчість Станіслава Пшибишевського. Етапи творчості та літературні праці.
9. Станіслав Бжозовський як прозаїк, драматург, літературний критик, есеїст і філософ, представник польського модернізму.
10. Казимеж Пшерва-Тетмайєр – найпопулярніший поет доби «Молодої Польщі».
11. Проза Казимежа Пшерва-Тетмайєра.
12. Ян Каспрович як поет, драматург, літературний критик, перекладач та найвидатніший представник «Молодої Польщі».
13. Тадеуш Міцинський – поет, прозаїк, драматург і публіцист «Молодої Польщі».
14. Габрієла Запольська – представниця польського натуралізму. Авторська драматургічна спадщина.
15. Вацлав Берент як письменник і перекладач, прозаїк «Молодої Польщі», модерніст.
16. Перекладацька діяльність В. Берента («Так казав Заратустра» Ніцше, «Ворог народу» Г. Ібсена, «Бродяги» К. Гамсуна, творів Гі де Мопассана, Стендаля, Гете, Р. Ролана та інших).
17. Владислав Оркан як поет, драматург та прозаїк, представник реалістичного напрямку з модерністичним забарвленням.
18. Вацлав Гонсьоровський – прозаїк і публіцист, майстер реалістичної прози історіософського характеру, активний громадський діяч, автор історичних праць.

19. Публіцистика Вацлава Гонсьоровського («Царевбивці», «Анархісти», «Угодовці», «Нігілісти» та памфлет «*Finis Poloniae*»).
20. Психологічна повість Вацлава Гонсьоровського «*Аптекарь*» – показ складного і суперечливого процесу пошуку сенсу буття молодого людини.
21. Владислав-Станіслав Реймонт як польський письменник-прозаїк-модерніст, Нобелівський лауреат, актор.
22. Стефан Жеромський як прозаїк. Епосна спадщина митця.
23. Драматургічна спадщина Стефана Жеромського.
24. Натуралістичний вплив у польській реалістичній літературі кінця XIX – початку XX ст.
25. Загальна характеристика літератури міжвоєнного двадцятиліття та періоду окупації.
26. Домінанти поезії літератури міжвоєнного двадцятиліття та періоду окупації:
27. Особливості розвитку драматургії літератури міжвоєнного двадцятиліття та періоду окупації.
28. Багатомірність прози літератури міжвоєнного двадцятиліття та періоду окупації.
29. Життєвий шлях та творча доля Леопольда Стаффа.
30. Літературна спадщина Болеслава Лесьмяна.
31. Юліан Тувім як видатний польський поет XX століття.
32. Життєвий шлях та творча доля Владислава Броневського.
33. Станіслав-Ігнацій Віткевич як яскравий філософ, талановитий прозаїк і визначний драматург. Поєднання елементів експресіонізму, сюрреалізму, «метафоричної поетики кошмару» та театру абсурду в драматургії митця.
34. Бруно Шульц – найпопулярніший письменник наприкінці XX – початку XXI століття.
35. Міхал Хороманський як прозаїк, драматург, прихильник психологічного напрямку в польській літературі.
36. Проблема соціальної обумовленості свідомості й психології людини в романах Зоф’ї Налковської «*Недобре кохання*», «*Нетерплячі*» та збірці оповідань «*Стіни всесвіту*».
37. Марія Домбровська – публіцистка, активна прибічниця кооперативного руху в Польщі (ідеї Е. Абрамовського) та письменниця.
38. Своєрідність літературної спадщини Ванди Василевської.

39. Леон Кручковський як найвидатніший представник пролетарської прози міжвоєнного двадцятиліття.
40. Єжи Анджеєвський – найвідоміший польський прозаїк ХХ століття. Роман *«Попіл і діамант»* про події в Польщі 1944–1947 рр.
41. Життєвий шлях та творча доля найоригінальнішого із польських поетів ХХ ст. Константи-Ільдефонса Галчинського.
42. Літературні угруповання міжвоєнного двадцятиліття та періоду окупації.
44. Особливості польської прози 1940–1990-х років: тематика творів, ідейне спрямування, жанрова специфіка, представники та їхні художні твори.
45. Форми прояву ліризму в польській повоєнній і новітній літературі.
46. Драматургія в польській повоєнній і новітній літературі.
47. Марек Гласко як представник *«Покоління–56»* та автор гостро-критичних новел і повістей.
48. Марек Новаковський – представник *«Нової хвилі»* або *«Покоління–68»*.
49. Прозова спадщина Тадеуша Ружеви́ча.
50. Драматургія Тадеуша Ружеви́ча.
51. Славомир Мрожек як представник польської *«драми абсурду»*.
52. Теодор Парницький як автор історичної прози.
53. Тадеуш Новак – поет і прозаїк, представник міфологічного напрямку в польській літературі.
54. Збігнев Герберт як найвидатніший польський поет-неокласик ХХ століття.
53. Ришард Капусницький – найвидатніший письменник-репортажист в польській літературі.
57. Єжи Гарасимович як польський поет, визначний представник *«Покоління–56»*.
58. Станіслав Бараньчак – поет, перекладач, літературний критик, есеїст, літературознавець і викладач, представник так званої лінгвістичної течії *«Нової хвилі»*.
59. Літературна спадщина Кароля Войтила, Папи Римського Івана Павла II.
60. Анджей Стасюк – прозаїк, поет, драматург, журналіст і критик.

61. Творча спадщина письменниці, фейлетоністки, публіцистки, авторки романів, оповідань, драм, поезій Ізабелі Філіп'як (Морської).
62. Ярослав Івашкевич як видатний польський письменник, перекладач та громадський діяч. Етапи творчості.
63. Події з 1914 до 1947 років у житті польського суспільства в романі-епопеї «Чесць і хвала» Я. Івашкевича.
64. Казимеж Вежинський як видатний польський поет, прозаїк та есеїст.
65. Мельхіор Ванькович – польський прозаїк, публіцист, журналіст, учасник битви під Монте-Кассіно.
66. Літературна спадщина польського прозаїка та есеїста Станіслава Вінценза.
67. Марія Шофер – письменниця-аматорка з галицько-подільського пограниччя.
68. Феномен літератури польсько-українського пограниччя ХХ ст.
69. Фольклорна основа художніх праць літератури польсько-українського пограниччя ХХ ст.
70. Польська еміграційна література як феномен (Юзеф Мацкевич (Німеччина), Чеслав Страшевич (Уругвай), Лео Липський (Швейцарія), Тадеуш Новаковський (Великобританія), Константи Єленський (Франція), Мар'ян Чухновський (Великобританія), Єжи Пйотркевич (Великобританія), Мар'ян Панковський (Бельгія), Анджей Буша (Канада)).

ОС «магістр» СУЧАСНА ПОЛЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Практичне заняття № 1

Тема: Літературна спадщина Станіслава Лема. Роман «Соляріс»

План

1. Місце жанру фантастики в польській повоєнній літературі: тематичне розмаїття, представники, назви творів.
2. Станіслав Лем (1921–2006) як найпопулярніший польський письменник-фантаст:
  2. 2. життєвий шлях митця;
  2. 3. роки навчання та досягнення в галузі освіти;

2. 4. книга «Високий замок» як літературний дебют майбутнього фантаста.

3. Літературна спадщина Станіслава Лема як засновника наукової фантастики:

3. 1. перші оповідання та юнацька повість «*Людина з Марса*» (1946);

3. 2. традиційні літературні форми (казка, щоденник, лицарський епос, філософська притча) в жанрі гротескної фантастики.

4. Етапи творчості польського письменника – 1950-ті роки:

4. 1. роман «*Астронавти*» (1950) – про експедицію на Венеру, де земляни виявляють рештки колись високорозвиненої технічної цивілізації, що загинула під час атомної війни;

4. 2. роман «*Непереможний*» (1954) – про кіберцивілізацію електронних «мушок», об'єднаних колективним розумом, що здобуває перемогу над технічно оснащеними землянами;

4. 3. роман-утопія про комуністичне суспільство «*Магелланова хмара*» (1954);

4. 4. збірка науково-фантастичних оповідань «*Сезам*» (1954) – гротескно-сатиричні оповіді про пригоди знаменитого зоряного мандрівника Йона Тихого;

4. 5. «*Зоряні щоденники*» (1957) – продовження неймовірних космічних подорожей Йона Тихого;

4. 6. роман «*Едем*» (1959) – про невдалу спробу жителів однойменної планети перебудувати власну біологічну природу; роман «*Слідство*» (1959) – тема загадкового воскресіння померлих людей; сатирична повість «*Вторгнення з Альдебарана*» (1959).

5. II етап – творчість С. Лема в 1960-х роках:

5. 1. роман «*Повернення із зірок*» (1961) – про утопічний світ далекого майбутнього, що постає перед астронавтом, який повертається на Землю після довготривалої зоряної мандрівки;

5. 2. збірки гумористичних новел «*Казки роботів*» (1964) та «*Кіберіада*» (1965);

5. 3. роман-трактат «*Голос Бога*» (1968), збірка оповідань «*Розповіді про пілота Піркса*» (1968) та інші;

5. 4. філософсько-етичні проблеми пізнання світу, антропоцентризму, людяності та відповідальності за все, що робить людина – як на Землі, так і за її межами в романі «*Солярис*».

6. III етап – творчість С. Лема в 1970–80-х роках:

6. 1. пошук нових літературних форм (рецензії, автореферати, передмови, відгуки на неіснуючі книжки) у збірках «Абсолютний вакуум» (1971) і «Уявна велич» (1973);

6. 2. науково-фантастичні твори «Маска» (1976), «Фіаско» (1987) – про зловісний винахід майбутнього, який спонукав людину до самогубства;

6. 3. твір «Голем XIV» (1981) – інтерпретація теми суперкомп'ютера, який перевищує людський розум;

6. 4. роман «Мир на землі» (1987) – продовжена гротескно-сатирична тематична лінія зоряного мандрівника Йона Тихого.

7. Наукова фантастика С. Лема: «Діалоги» (1957), «Сума технології» (1962–1963), «Філософія випадку» (1968), «Фантастика і футурологія» (1970).

8. Завершальна книга письменника «Раса хижаків. Останні тексти» (2006) як спроба діагностування стану світу в усій його складності.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.

2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.

3. Лем Станіслав. Соляріс : роман. Серія «Горизонти фантастики». Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2017. 224 с.

4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).

5. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

Практичне заняття № 2

Тема: Поетична спадщина Віслави Шимборської

План

1. Життєвий шлях сучасної польської поетеси Віслави Шимборської (1923–2012).

2. 1943 рік – дебют як художника-ілюстратора та авторки оповідань і віршів.

3. 1952 рік – вступ до Спілки польських літераторів, 1953 рік – член редколегії часопису «Літературне життя».
4. Літературна спадщина В. Шимборської – 16 поетичних збірок, до яких увійшло близько 220 віршів.
5. Змістове та тематичне навантаження лірики 1950-х років у віршах: «Запитання до себе», «Утопія», «Переговори з мертвими», «Непорозуміння», «Може, це все...», «Колись ми знали світ».
6. Третя поетична збірка В. Шимборської «Воляння до Єті» (1957) – демонстрація особливого поетичного хисту: поєднання афористичності та парадоксальності мислення.
7. В. Шимборська як «поетеса інтелекту» та авторка філософської поезії, представлена в десяти збірках: «Тому живемо» (1952), «Запитання до себе» (1957), «Воляння до Єті» (1957), «Сіль» (1962), «Сто потіх» (1967), «Усякий випадок» (1972), «Великий рахунок» (1977), «Люди на мосту» (1986), «Кінець і початок» (1993), «Вид із піщинкою» (1996).
8. Поезія 1990-2000-х років: збірки «Кінець і початок» (1993), «Сто віршів – сто втіх» (1997), «Мить» (2002), «Забавлянки для великих дітей» (2003), «Мовчання рослин» (2011), «Вистачить» (2012).
9. Культурологічна тематика як провідна в творчості польської поетеси.
10. Відзнака Нобелівською премією за успіхи в літературі (1996).
11. Українською мовою вірші В. Шимборської перекладали Дмитро Павличко, Григорій Кочур, Ярина Сенчишин, Андрій Савенець, Наталя Сидяченко, Леонід Череватенко, Анатолій Глушак та інші.
12. Значення творчості Віслави Шимборської для розвитку сучасної польської літератури.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
4. Савенець Андрій. Поезія у перекладі: «Українська» Шимборська : монографія. Люблін – Житомир, 2006. 366 с.

5. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина XX – початок XXI ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

Практичне заняття № 3

Тема: Творча доля Ольги Токарчук. Роман «Бігуни»

План

1. Літературний дебют Ольги Токарчук: роман-притча «Мандрівка людей Книги» (1993) – історія Франції XVII ст.
2. Дитячий світ і світ дорослої людини в другому романі О. Токарчук «Е. Е».
3. Комерційно найуспішніший роман польської письменниці «Правік та інші часи» (1996) – своєрідна міфологічна сага, скомпонована з окремих оповідань-історій, що охоплюють проміжок часу від Першої світової війни до епохи соціалістичної Польщі.
4. Роман «Дім денний, дім нічний» (1998) – пошук нової форми (есеїстичні нотатки) в польській літературі. Тематичне новаторство письменниці.
5. Тема поруйнованих родинних зв'язків між трьома персонажами-оповідачами (бабусею, донькою та онукою) від довоєнних років до сучасності в романі «Останні історії» (2004). Використання авторкою художнього прийому мандрівки.
6. Мотив мандрів, поспіху, гонитви в романі О. Токарчук «Бігуни» (2007). Тема релігії, пошуку сенсу людського буття.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури XX століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина XX – початок XXI ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Токарчук Ольга. Бігуни : роман / Переклад Остапа Сливинського. Харків : Фоліо, 2011. 414 с.

Практичне заняття № 4

Тема: Творча доля Ольги Токарчук. Роман «Книги Якова»

План

1. Історія та сучасність в романі «*Веди свій плуг понад кістками мертвих*» (2009).
2. Зображення подій в багатомовній, багатоконфесіональній та мультикультурній Польщі XVIII ст. в романі «*Книги Якова*» (2014) як спроба поєднати три великі релігії – іслам, іудаїзм та християнство.
3. Самотність людини та пошук шляху до самого себе в книзі «*Загублена душа*» (2017).
4. Творчі експерименти Ольги Токарчук в збірці «*Дивні оповідання*».

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Токарчук Ольга. Книги Якова : роман / переклад Остапа Сливинського. Київ : Темпора, 2020. 960 с.

Практичне заняття № 5

Тема: Літературна спадщина Мануели Гретковської.

Роман «Європейка»

План

1. Життєвий шлях Мануели Гретковської.
2. Літературний дебют М. Гретковської – роман «*Ми здесь емігранти*» (1990). Тема втрати коріння молодого покоління, асиміляції емігрантів у європейському просторі та нових етнокультурних умовах.
3. Твори «*Паризьке таро*» (1993) і «*Метафізичне кабаре*» (1994) – автобіографічний характер та нерозривний зв'язок із Парижем. Постмодерністський тип композиції авторських творів.

4. Збірка оповідань «*Пристрасний коханець*» (2005): структура, спільна проблематика п'яти творів та проблематика пошуку кохання.
5. Збірка оповідань «*Світовид*» (1998) – есеї з мандрівок Індією, Непалом, Австралією, Іспанією, Китаєм, мусульманськими країнами: філософські роздуми над відмінностями світових культур.
6. Роман «*Полька*» (2001) – белетризовані щоденникові записи вагітної жінки. Новаторство та скандальність твору. Номінація на літературну премію «Nike».
7. Роман «*Європейка*» (2004) – тема повернення жінки-емігрантки на Батьківщину.
8. Тема жіночої долі та становлення жінки в суспільстві в побутовому романі «*Жінка і чоловіки*» (2007).
9. Тема жінки на політичній арені в творі «*Громадянка*» (2008).
10. Емігрантський роман «*Кохання по-польськи*» (2010) – про самотність та відчуження поляка у Швеції.
11. Сміливі письменницькі рішення М. Гретковської в творі «*Транс*» (2011).

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Гретковська Мануела. *Європейка* : роман / Переклала з польської Софія Андрухович. Київ : Нора-Друк, 2006. 320 с. Серія: День Європи.
3. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
4. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
5. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

Практичне заняття № 6

Тема: Літературна спадщина Єжи Стемповського

План

1. Єжи Стемповський (1893–1969) як польський і французький письменник, есеїст, кореспондент. Життєвий шлях та освіта митця.
2. Псевдоніми митця: Павел Гостовець, Леон Фуратик, Б. Серафін.

3. Співпраця із часописом «Літературні новини» та заснування літературного клубу «Будиночок у Коломні».
4. Найвідоміша збірка есе «*Книгозбірня котрабандистів*» (1939).
5. Співпраця із паризьким часописом «Культура» та жанрове розмаїття циклу творів «*Нотатник вайлуватого перехожого*» (есе, спогади, рецензії, фейлетони).
6. Нагороди Є. Стемповського за літературні досягнення.
7. Доля книги «*Есеї*», надрукованої в 1984 році в Польщі: вплив цензури.
8. Твір «*Есе для Касандри*», написаний на межі століть: основні тематичні спрямування, мотиви, проблематика.
9. Особисте життя Є. Стемповського в листах-щоденниках «*Записки до привида*».
10. Українська тематика: публіцистика, присвячена українській літературі, культурі, історії та польсько-українським відносинам в книзі «*У долині Дністра*».
11. Тематичне та ідейне спрямування, проблематика книги Є. Стемповського «*Вибрані есе*».
12. Значення творчості митця для розвитку польської літератури.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
4. Стемповський Єжи. Вибрані есе. Чернівці : Видавництво – ХХІ, 2017. 336 с.
5. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

Практичне заняття № 7 **Тема: Творча доля Стефана Хвіна**

План

1. Стефан Хвін (1949) – науковець-літературознавець, літературний критик та есеїст.
2. Освіта та наукові здобутки митця.

3. Літературний дебют – статті «*Транс Атлантик*» у контексті «*Пана Тадеуша*» та «*Гомбрович – бунтівний сармат*», написані в 1975 році.
4. Проза митця – фантастичний роман «*Люди – скорпіони. Пригоди Йоахіма Ель Торо на островах архіпелагу Сан-Хуан-де-ла-Крус*», підписаний псевдонімом Макс Ларс.
5. Співпраця із журналом «*Art Quarterly*» як член редколегії та автор художніх творів і літературо-критичних статей.
6. С. Хвін як учасник літературних клубів та організатор творчих зустрічей.
7. Тема «малої батьківщини» в творчості С. Хвіна – роман «*Коротка історія одного жарту*».
8. Роман «*Ганеманн*» – продовження теми ностальгії за батьківщиною. Трактування ідеї полікультурності.
9. Символістські образи, неоднозначність сприймання часу і простору в романі «*Золотий пелікан*». Алегоричний образ птаха.
10. Філософсько-екзистенціальна проблема місця Ісуса Христа в сучасному світі в романі «*Панна Фербелін*». Змалювання кризи в людському суспільстві. Символічне трактування образів хрестів-шибениць та пересторога для майбутніх поколінь.

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
4. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
5. Хвін С. Ганеман : роман / переклад Ігоря Пізнюка. Київ : Аграр Медіа Груп, 2010. 194 с.

Практичне заняття № 8

Тема: Літературна спадщина Зигмунта Мілошевського

План

1. Життєвий шлях Зигмунта Мілошевського.

2. Літературний дебют і перші романи З. Мілошевського:
  - 2.1. оповідання «*Історія гаманця*»;
  - 2.2. роман жахів «*Домофон*» як новий різновид творів (фентезі) в польській літературі;
  - 2.3. пригодницько-фантастичний роман для дітей «*Зміїні гори*».
3. Трилогія про прокурора Теодора Шацького:
  - 3.1. роман «*Терапія злочину*» та його особливості;
  - 3.2. II частина трилогії – роман «*Зерно правди*»;
  - 3.3. III частина – роман «*Гнів*».
4. Бестселер 2013 року – роман «*Безцінний*».

Література:

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
3. Мілошевський Зигмунт. Гнів : роман / переклад Божени Антоняк. Львів : Урбіно, 2022, 400 с.
4. Мілошевський Зигмунт. Безцінний : роман / переклад Юрія Попсуєнка і Марії Шагурі. Київ : Рідна мова, 2017, 544 с. (Серія : Сучасний польський роман).
5. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
6. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина ХХ – початок ХХІ ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.

Завдання для самостійного опрацювання («Сучасна польська література»):

1. Літературна спадщина поета-сатирика Станіслава Єжи-Леца.
2. Творча доля поета та проповідника Яна Твардовського.
3. Літературна доля поета Чеслава Мілоша.
4. Літературна спадщина Януша Вишневського. Романа діяльність письменника.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Охарактеризуйте місце жанру фантастики в польській повоєнній літературі: тематичне розмаїття, представники, назви творів.

2. Станіслав Лем як найпопулярніший польський письменник-фантаст, засновник наукової фантастики.
3. Загальна характеристика першого етапу творчості С. Лема (1950-ті роки): романи *«Астронавти»*, *«Непереможний»*, *«Магелланова хмара»*, *«Едем»*, *«Слідство»*, збірка науково-фантастичних оповідань *«Сезам»*, твір *«Зоряні щоденники»*.
4. Загальна характеристика другого етапу творчості С. Лема (1960-ті роки): роман *«Повернення із зірок»*, збірка гумористичних новел *«Казки роботів»*, роман-трактат *«Голос Бога»*, збірка оповідань *«Розповіді про пілота Піркса»*.
5. Загальна характеристика третього етапу творчості С. Лема (1970–80-ті роки): збірки *«Абсолютний вакуум»*, *«Уявна велич»*, науково-фантастичні твори *«Маска»*, *«Фіаско»*, твір *«Голем XIV»*, роман *«Мир на землі»*.
6. Наукова фантастика С. Лема: *«Діалоги»*, *«Сума технології»*, *«Філософія випадку»*, *«Фантастика і футурологія»*.
7. Завершальна книга письменника *«Раса хижаків. Останні тексти»* як спроба діагностування стану світу в усій його складності.
8. Філософсько-етичні проблеми пізнання світу, антропоцентризму, людяності та відповідальності за все, що робить людина (як на Землі, так і за її межами) в романі *«Солярис»*.
9. Життєвий шлях та творча доля сучасної польської поетеси Віслави Шимборської.
10. Літературна спадщина В. Шимборської.
11. Значення творчості Віслави Шимборської для розвитку сучасної польської літератури.
12. Життєвий шлях та творча доля Ольги Токарчук.
13. Дитячий світ і світ дорослої людини в романі О. Токарчук *«Е. Е»*.
14. Міфологічна сага, скомпонована з окремих оповідань-історій, що охоплюють проміжок часу від Першої світової війни до епохи соціалістичної Польщі, в романі О. Токарчук *«Правік та інші часи»*.
15. Тема поруйнованих родинних зв'язків від довоєнних років до сучасності в романі О. Токарчук *«Останні історії»*.
16. Мотив мандрів, поспіху, гонитви в романі О. Токарчук *«Бігуни»*. Тема релігії, пошуку сенсу людського буття.
17. Зображення подій в багатомовній, багатоконфесійній та мультикультурній Польщі XVIII ст. в романі О. Токарчук *«Книги*

Якова» як спроба поєднати три великі релігії – іслам, іудаїзм та християнство.

18. Самотність людини та пошук шляху до самого себе в книзі О. Токарчук *«Загублена душа»*.

19. Творчі експерименти Ольги Токарчук в збірці *«Дивні оповідання»*.

20. Життєвий шлях та творча доля Мануели Гретковської.

21. Тема втрати коріння молодого покоління, асиміляції емігрантів в європейському просторі та нових етнокультурних умовах у романі М. Гретковської *«Ми здесь емігранти»*.

22. Тема повернення жінки-емігрантки на Батьківщину в романі Мануели Гретковської *«Європейка»*.

23. Про самотність та відчуження поляка у Швеції в емігрантському романі Мануели Гретковської *«Кохання по-польськи»*.

24. Сміливі письменницькі рішення М. Гретковської в творі *«Транс»*.

25. Життєвий шлях та творча доля польського есеїста Єжи Стемповського.

26. Українська тематика: публіцистика, присвячена українській літературі, культурі, історії та польсько-українським відносинам у книзі Єжи Стемповського *«У долині Дністра»*.

27. Тематичне та ідейне спрямування, проблематика книги Є. Стемповського *«Вибрані есе»*.

28. Значення творчості Єжи Стемповського для розвитку польської літератури.

29. Життєвий шлях та творча доля Стефана Хвіна.

30. Тема «малої батьківщини» в творчості С. Хвіна (роман *«Коротка історія одного жарту»*).

31. Роман *«Ганеманн»* Стефана Хвіна як продовження теми ностальгії за батьківщиною. Трактатування ідеї полікультурності.

32. Символістські образи, неоднозначність сприймання часу і простору в романі *«Золотий пелікан»* С. Хвіна. Алгоричний образ птаха.

33. Філософсько-екзистенціальна проблема місця Ісуса Христа в сучасному світі в романі *«Панна Фербелін»* С. Хвіна. Образи-символи як пересторога для майбутніх поколінь.

34. Життєвий шлях та творча доля Зигмунта Мілошевського.

35. Пригодницько-фантастичний роман З. Мілошевського для дітей *«Зміїні гори»*.

36. Трилогія З. Мілошевського про прокурора Теодора Шацького (романи «Терапія злочину», «Зерно правди», «Гнів»).
37. Бестселер З. Мілошевського – роман «Безцінний».

ВИКОРИСТАНА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамович С., Кеба О., Стахнюк Н. Історія польської літератури. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2019. 417 с.
2. Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 248 с.
3. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XVII–XVIII століття : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 292 с.
4. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури XX століття : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
5. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 400 с.
6. Наливайко Д. С., Шахова К. О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму : підручник. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2001. 416 с.
7. Прокаєв Ф. І., Кучинський Б. В., Булаховська Ю. Л. та ін. Зарубіжна література ранніх епох (Античність. Середні віки. Відродження). Київ : Вища школа, 1994. 406 с.
8. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури : підручник : у 2-х кн. Кн. 1. Київ : Талком, 2019. 512 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
9. Радишевський Р. Нарис історії польської літератури: підручник у 2-х кн. Кн. 2. Київ : Талком, 2019. 544 с. (Серія «Київські полоністичні студії». Т. XXXIV).
10. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів : друга половина XX – початок XXI ст. / упоряд. Богуслава Бакули; за заг. ред. В. Моренця ; пер. з польської С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
11. Ульяш С. Література пограниччя – пограниччя літератури (феномен Східних Кресів у польській літературі міжвоєнного двадцятиліття) : монографія. Київ : Університет «Україна», 2012. 255 с. (Київські полоністичні студії ; т. XX).
12. Шаповалова М. С., Рубанова Г. Л., Моторний В. Л. Історія зарубіжної літератури (Середні віки та Відродження). Львів : Світ, 1993. 312 с.